

नैपालको पहिलो बौद्ध मासिक आनन्दभूमि

२०६८ मिला पुनिः पौष पूर्णिमा वर्ष ३९
बु.सं. २५५५

अंक ९
ने.सं. ११३२

The Ananda Bhoomi (Year 39, Vol. 9)
A Buddhist Monthly : January/Feb 2012

प्रमुख सल्लाहकारः

भिक्षु कुमार काशय प्रमुख (भिक्षु, आ. कु. वि.)
भिक्षु मैत्री महास्थविर (अध्यक्ष, आ. कु. वि. संस्था)

सल्लाहकारः भिक्षु धर्मर्ति (सचिव, आ.कु.वि.)

व्यवस्थापकः भिक्षु अस्सजि, आनन्द कुटी विहार, ४२७९४२०

व्यवस्थापन सहयोगीः भिक्षु सरणांकर

वितरण तथा अर्थः भिक्षु पियदस्ती

वितरण सहयोगीः विवेक महर्जन

लेखा व्यवस्थापनः सुरेश महर्जन, स्वयम्भू

आवरण डिजाइन/मित्री सेटिङः विनोद महर्जन

कम्प्यूटर सज्जा : राजकुमार छुका, ख्वप

सम्पादन सहयोगी

भिक्षु वजिरज्ञाण, बुद्धविहार भृकुटीमण्डप

सम्पादक/प्रकाशन संयोजकः

कोण्डन्य

बुद्धविहार भृकुटीमण्डप, ४२२६७०२

वितरणार्थ सहयोगीहरः

बुद्धजयन्ती समारोह समिति (श्रीघः), शाक्य वाच शप-बनेपा, अ. इन्द्रावती, सुश्री वीणा कंसाकार, सुश्री शकुन्तला प्रधान, श्रीमती केशरी वजाचार्य, सुवर्णमुनि शाक्य (मैरहवा), नरेश वजाचार्य (बुटवल), विद्यादेवी शाक्य (बुटवल), याम शाक्य (वेनी), सर्जु वजाचार्य, देवेन्द्र शाक्य (पाल्पा), उत्तममान बुद्धचार्य (पोखरा), कृष्णप्रसाद शाक्य (बागलुङ), विजय गुरुङ (लमजुङ)।

मुद्रणः

आईडियल प्रिन्टिङ प्रेस, ग्वार्को, ललितपुर, फोन: २९२०२३५

प्रकाशकः

आनन्दकुटी विहार

आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भू, फोन: ४२७९४२०
का.जि.द.नं. ३४/०३४/०३५/म.क्ष.हु.नि.द.नं. ७/०६९/६२

बुद्धविहारनामृत

अत्तानं एव पठमं - पटिरूपे निवसये ।

अथञ्जम'नुसासेष्य- न किलिसेष्य पण्डितो ॥

अथर्तः आफूलाई नै पहिले उचित स्थानमा राख्न अनिमात्र अरूलाई उपदेश गर, यसरी व्यवहार गर्ने पण्डितको चित्तमा क्लेश (दुःख) भित्रिदैन ।

थःत नि न्हापां उचितगु थास् य बाँलाक ति ! अले मैपित्त उपदेश ब्यु, थुकथेयाः म्ह पण्डितयागु चित्तय् क्लेश (दुःख) दुहाँ वइमखु ।

Let one first establish oneself in what is proper, and then instruct others. Such a wise man will not be defiled or blamed by others.

- धर्मपद, १५८

सम्पर्क कार्यालय

आनन्द भूमि

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं ।

फोन: ४२७९४२०

E-mail : anandakutivihar@gmail.com
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com
anandakutivihar@ntc.net.np

Website: anandakutivihar.com.np

www.anandabhoomi.com

वार्षिक रु. १५०/-

एकप्रति रु. २०/-

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गराँ ।

आनन्दभूमि

शम्पादकीय

सन्दर्भ : लुम्बिनीमा नेपाली थेरवादी बुद्धविहार निर्माण

मित्रु महासंघको रचनात्मक कदम

विश्वशान्तिको मुहान बुद्ध-जन्मभूमि लुम्बिनीको समुचित विकास गर्न दशकौ अगाडि लुम्बिनी गुरुयोजना (Master Plan) तय भएको चर्चा परिचर्चा जनकथा नै भइसक्यो । लुम्बिनी गुरुयोजनामुताविक ती यावत कार्यहरू सम्पन्न कहिले पो हुने हो, अझै कैयौं दशक लाग्नेछ भनी जनअपेक्षित भावना अस्वाभाविक होइन । नेपाल सरकार संस्कृति मन्त्रालयअन्तर्गत लुम्बिनी विकास कोषले गुरुयोजनामुताविक कार्य सम्पन्न गर्नसक्ने पो कहिले हो, यो आफैंमा अनुत्तरित प्रश्न खडा भएको छ । हालसालै नेपाल सरकारले पूर्व प्रधानमन्त्री एवं नेक.पा. एकीकृत माओवादीका अध्यक्ष पुष्टकमल दाहाल 'प्रचण्ड'को अध्यक्षतामा बृहत्तर लुम्बिनी विकास राष्ट्रिय निर्देशक समितिको घोषणा गरिसकेपछि 'बुद्ध-जन्मभूमि लुम्बिनी' अभ संचार क्षेत्रमा हट इस्यू भयो । यसरी नै एसिया प्यासिफिक एक्सचेन्च एण्ड कोअपरेशन फाउण्डेशन (एपेक) ले करिब २ खर्ब २५ अर्ब रुपैयाँको बृहत्तर परियोजना ल्याउने छापामा छरपष्ट समाचारले ठूलो तरङ्ग नै उत्पन्न गराएको हो । तरङ्गे तरङ्गबीच नेपालको भ्रमण वर्ष २०११ को समापनसँगै प्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराईले 'लुम्बिनी भ्रमण वर्ष २०१२' को औपचारिक घोषणा गरेका हुन् । लुम्बिनीको व्यापक चर्चापरिचर्चा हुनु/गर्नु यसले लुम्बिनीको समुचित विकासको लागि मार्ग प्रशस्त गर्दै जानेछ भन्ने सकारात्मक सोच लिन सकिन्छ ।

लुम्बिनी गुरुयोजनाअन्तर्गत विहार, चैत्य, गुम्बा निर्माणका लागि छुट्टै धार्मिक क्षेत्र (Monastic Zone) निर्धारण गरिएअनुरूप विभिन्न देशविदेशका आकर्षक शैलीमा निर्माण कार्य भएका छन् । थेरवाद र महायान क्षेत्रअन्तर्गत अत्यन्त सुन्दर विहार-गुम्बाहरू निर्माणका कारण लुम्बिनी भ्रमणमा जाने तीर्थालु एवं पर्यटकहरूले सुखद अनुभूति प्राप्त गर्दैन् । विहार गुम्बा निर्माण गर्न लुम्बिनी विकास कोषले नियमावली अन्तर्गत सम्पौता गरी निर्माण गर्न अनुमति प्रदान गर्ने गरेका छन् । हालसम्म नेपाली धार्मिक संस्थाले पहल गरिएकामध्ये सुरुवातमै धर्मोदय सभाले सम्पौता गरेको भएतापनि प्रस्तुत योजनाअनुसार पूर्ण हुन सकेको छैन भने अनागारिका धम्मवतीको पहलमा अन्तर्राष्ट्रिय गौतमी विहारले निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको छ । हालसालै नेपालीहरूको तर्फबाट अखिल नेपाल भिक्षु महासंघले "नेपाली थेरवादी बुद्धविहार" तथा नेपाल परम्परागत बौद्धधर्म संघले "नेपाली बज्ज्यानी विहार" निर्माण गर्न लुम्बिनी विकास कोषसँग औपचारिक रूपमा सम्पौता गरेको समस्त बौद्ध जगतकै लागि धार्मिक सुखद विषय हो । हाल लुम्बिनी विकासको विनियमावलीअनुसार जो कसैले लुम्बिनी गुरुयोजनाभित्र निर्माण गर्न सम्पौता गर्दा निर्माणको कुल लागतको १५% रकम अग्रिम बुफाउनु पर्नेछ । जसमध्ये ५% सेवा शुल्क कर हुने र १०% नियमानुसार निर्माण सम्पन्न भइसकेपछि सम्बन्धित पक्षले फिर्ता पाउने प्रावधान रहेको देखिन्छ । यसरी स्वदेशी र विदेशी दुबै पक्षलाई यौटै प्रावधान हुनुहुँदैन भनी सरोकार बौद्ध संघसंस्थाहरूले असन्तोष व्यक्त गरी यस्तो नियमको संशोधन हुनुपर्ने भनी नेपालीहरूलाई राहतको महशुस हुनेगरी स्थानोचित व्यवस्था हुनुपर्ने माग राख्नु स्वाभाविक देखिन्छ भने यसमा सम्बन्धित निकायको ध्यान जानु आवश्यक छ ।

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघले लुम्बिनीमा निर्माण गर्ने थेरवाद बुद्ध विहारका लागि करिब ३ करोडको योजना अगाडि सारेको छ । सो योजनालाई साकार रूप दिन सम्पौताको ऋममा लुम्बिनी विकास कोषलाई बुफाउनु पर्ने १५% रकम संकलनार्थ भिक्षु महासंघ सम्पूर्ण सदस्यहरूलाई अनिवार्य रूपमा आर्थिक सहयोग गर्न आव्वान गरेअनुरूप सम्पूर्ण सदस्यहरूले रचनात्मक सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्नु अत्यन्त सकारात्मक देखिन्छ । आफूहरूबाट नै प्रयासको थालनी हुनुपर्छ भन्ने सोच अनुरूप रकम संकलन कार्यमा यस वर्ष कथिनोत्सवमा व्यक्तिगत दानप्राप्त रकममध्ये प्रत्येक दान क्षेत्रबाट प्रतिव्यक्ति रु. २५०/- का दरले, भिक्षु संघलाई प्राप्त हुने अष्टपरिष्कार दानअन्तर्गत सम्पूर्ण रकम लुम्बिनीकै लागि भनी संकलन, कथिनोत्सव सम्पन्न विहारहरूमा यथाश्रद्धा श्रद्धालु दाताहरूबाट जस्ता विहार निर्माणार्थ रु. ६०,००,०००/- (साठी लाख मात्र) संकलन हुनु रचनात्मक पहलको सफल परिणाम मान्न सकिन्छ । वास्तवमा यस किसिमको रचनात्मक पहलबाट प्राप्त रकमबाटै अखिल नेपाल भिक्षु महासंघले बुद्ध जन्मभूमि लुम्बिनी परिसरमा नेपाली भिक्षुहरूकै प्रतिनिधित्व स्वरूप नेपाली थेरवादी विहार निर्माण कार्यका लागि एउटा उदाहरणीय प्रयासको आरम्भ हुनु सम्पूर्ण बौद्धहरूका लागि सुखकर विषय हुनसक्छ । आफ्नो ठाड़ आफै बनाउँ भन्ने यस किसिमको रचनात्मक प्रयासलाई भिक्षु संघले अझै निरन्तरता दिनुपर्छ, यस कार्यप्रति सम्बद्ध संघ सदस्य एवं सरोकार श्रद्धालुहरूको समेत सकारात्मक सहयोग जारी रहनु पर्छ । हुन त लुम्बिनीमा नेपालीहरूको विहार, गुम्बा निर्माण गर्न राज्यस्तरबाट समेत आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउनुपर्नेमा सर्वसाधारण नेपालीहरूको यथाश्रद्धाले यथासक्य आर्थिक संकलन गरी महंगीले आकाशिएको यस कालमा निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नु निश्चय पनि सहज विषय हुनेछैन । यस उसले पनि नेपाल सरकारले लुम्बिनीको समुचित विकासका लागि लुम्बिनी क्षेत्रमा हुने, गर्नुपर्ने आवश्यक निर्माण कार्यमा उचित सहलियत प्रदान गर्नु वान्छनीय देखिन्छ ।

विषय-सूचि

क्र.सं.	विषय	लेखक	पृष्ठ
१.	कर्म र कर्मफल-१	भिक्षु अश्वघोष महास्थविर	४
२.	आऊ, सन्त बनौ	सत्यनारायण गोयन्का	७
३.	प्रज्ञाको क्षेत्रमा पुग्न मिथ्या-विश्वास बाधा	लोकबहादुर शाक्य	११
४.	स्वयम्भूको प्रतापुरको संरक्षण	मुनीन्द्ररत्न वज्राचार्य	१४
५.	बुद्धको अन्तिम यात्रा विवरण-८	दुण्ड बहादुर वज्राचार्य	१६
६.	आफैलाई चिन्न सकेमा	अनागारिका गौतमीवती	१९
७.	A Happy Married Life	K. Sri Dhammananda	२०
८.	Monks and Devotees	Awbartha	२२
९.	वालाहस्स जातक	अनु. अष्टमुनि गुभाज्	२३
१०.	अप्रिय यथार्थ	राज शाक्य	२४
११.	मांयात लुमंका:	द्रव्यमान सिं तुलाधर	२५
१२.	बौद्ध गतिविधि		२८

“लुम्बिनी भ्रमण वर्ष २०१२”

सफल होस् भनी
हार्दिक शुभकामना व्यक्त
गर्दछौं ।

मिलन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड

हवनाछँ, पाको, न्यूरोड, काठमाडौं ।

फोन: ४२३१०३६, ४२२२०६५, फ्याक्स : ४२१६१६७

कर्म र कर्मफल-१

तथागत बुद्ध देशना गर्नुहुँच :-
यानि करोति पुरिसो तानि पस्सति अत्तनि
कल्याणकरी कल्याणं पापकरी च पापकं ।
यादिसं वपते वीजं तादिसं हरते फलं ॥

भावार्थ : मानिसले जुनसुकै राम्रो काम गर्दा पनि काम गर्ने स्वयले देखिरहेको हुन्छ, यद्यपि कसैले नदेखेको होस् । नराम्रो कार्य गर्नेले नराम्रै फल भोग गर्नुपर्छ । राम्रो कर्म गर्नेले राम्रै फल भोग गर्दछ । जस्तो बीज रोपिन्छ, त्यस्तै किसिमको फल फल्छ । एक किसिमले भन्नुपर्दा गहुँ रोप्दा गहुँ नै फल्छ, धान फल्दैन ।

यहाँ कर्म भनेको कामलाई भनिएको हो । परम्परादेखिको मानिसको विश्वास हो कि कर्म भनेको पूर्वजन्मको फल हो, तर बुद्धको शिक्षाअनुसार संसारमा जितिपनि घटना घटिरहेका छन्, ती सबै पूर्वजन्मकै कर्मअनुसार मात्र घटेका होइनन् । बुद्धको चिन्तनमा कर्मको नियम अलग्गै छ । सबै पहिलेको जन्मको कर्मफल मात्र होइन । त्यसो भन्नु वैज्ञानिक व्यावहारिक पनि छैन किनकि यसै जन्मको पनि कर्मफल हुन्छ । पूर्वको अर्थ पहिला र मानिसले बाल्यकालमा गरेको काम पनि हुनसक्छ र आमा बाबुले गरिराखेको काम पनि हुन आउँछ ।

कर्मफलको कुरा बुझ्न त्यति सजिलो छैन । कर्मफल सम्बन्धी कुरालाई यस्तै नै हो भनेर निर्क्षील गर्न सजिलो नभएको र छलफल गरेर अन्त नहुने भएर बुद्धले

भिक्षु अश्वघोष महास्थविर

मानिसहरू आ-आफ्नै कर्मको अधीनमा छन्, आ-आफ्नै कर्मको कारणले मानिसहरू उच्च वा नीच कुलमा जन्म हुने, कर्म अनुसारकै प्रतिसन्धि (जन्म) लिने, कर्म नै आफ्नो आफन्त, कर्म नै आधार भरोसा हो । कर्म अनुसारले नै मानिसहरू विभिन्न स्वभावका भइराखेका हुन्छन् ।

एकपटक भिक्षुहरूलाई बताउनुभएको थियो - “कम्मविपाको भिक्षव्वे अचिन्तनियो” अर्थात् भिक्षुहरू कर्मफलको बारेमा चिन्तन गरिराख्नु हुन्न, कल्पना नगर्नु नै उत्तम छ ।

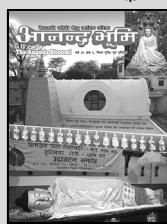
एकपल्ट शुभमाणवक, जो पाप वा धर्म गर्नाको कुनै फल भोग गर्नुपर्दैन, अथवा केही पनि कर्मफल भोग गर्नुपर्दैन भन्ने व्यक्ति थिए । उनी बुद्धकहाँ पुगेर सोध्छन् - भो गौतम ! मानिसहरू चाँडै किन मर्छन ? आयु लामो हुने, दुःखी बन्ने, कुरुप हुने, गरिब र धनी हुने, रोगी हुने, उच्च वा नीच कुलमा जन्म हुने, निरोगी रहने आदिको कारण के हो ?

तब बुद्धले शुभमाणवकलाई भन्नुभयो-“कम्मस्सका मानवसत्ता, कम्मदायादा, कम्मयोनि, कम्मवन्धु कम्मपटिसरणं, कम्म

सते विभजति यदिदं हिनप्पणीतताय” अर्थात् माणवक, मानिसहरू आ-आफ्नै कर्मको अधीनमा छन्, आ-आफ्नै कर्मको कारणले मानिसहरू उच्च वा नीच कुलमा जन्म हुने, कर्म अनुसारकै प्रतिसन्धि (जन्म) लिने, कर्म नै आफ्नो आफन्त, कर्म नै आधार भरोसा हो । कर्म अनुसारले नै मानिसहरू विभिन्न स्वभावका भइराखेका हुन्छन् । यी कुरा मज्फिमनिकायको चूलकम्म विभङ्ग सूत्रमा समावेश भएको छ ।

चूलकम्म विभङ्ग सूत्रअनुसार आयु छोटो हुने विपाक प्राणीहिसां गर्नाको परिणाम हो । नराम्रो हुने,

यस अङ्क

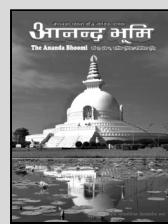

आनन्दकुट्टि भूमि

पढ्दौं पढ्दाओं, समयमै वार्षिक ग्राहक बनौं

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं, फोन: ४२७१४२०
E-mail : anandakutivihar@gmail.com, anandakutivihar@ntc.net.np
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com

गताङ्कमा

आनन्द भूमि

कुरुप बन्ने आदि ऋोधको परिणाम हो भन्ने आदि तवरले व्याख्या भइराखेको भएतापनि अंगुत्तरनिकायको तीर्थायतन सूत्रमा भने सम्पूर्ण कुरा पूर्वजन्मको कर्मअनुसार हुन्छ भन्ने कुरालाई बुद्धले खण्डन गर्नुभई विरोध जनाउनुभएको छ । ठाउँ, परिस्थिति र व्यक्तिको चित्तअनुसार बुफिने किसिमले बहुजन हित र बहुजन कल्याणको निष्ठि उपदेश दिनु बुद्धको विशेषता हो । तीर्थायतन सूत्रमा उल्लेख भएअनुसार संसारमा तीन प्रकारका मानिसहरू छन् । ती हुन्—

१) एक समूहका मानिसहरूको विश्वास छ— मानिसहरूले जतिपनि सुख, दुःख भोग गरिराखेका छन्, चाँडै मरिराखेका छन्, पेट दुखिरहेको छ, आयु लामो भइराखेको छ, धनी भएका छन्, गरिब बनेका छन्, रोगी छन्, गाली अपशब्द सुन्नु परेको छ, नराप्त्रो हुनुपर्ने, चोरी गराएर बस्नुपर्ने, कुटपिट गराएर रहनुपर्ने आदि सबै पूर्वजन्मकै कर्मफल हो ।

२) अर्को एक समूहका मानिसहरूको विश्वास छ— जतिपनि मानिसहरूको सुख, दुःख ठूलो, सानो, धनीगरिब, कुरुप आदि हुनुपरेको छ, ती सबै ईश्वरको लीला र कृपाले भएको हो ।

३) अर्को एक समूहका मानिसहरूको विश्वास छ— जतिपनि मानिसहरूको सुख, दुःख तथा धेरै परिवार हुने, खान नपाएर अनाथ भइरहनु पर्ने आदि सबै कुनैपनि हेतु र कारण भएर होइन, बरु स्वतः नै भएर आएको हुन्छ ।

यी तीनै समूहका मतलाई बुद्धले स्वीकार गर्नुहुन्न । बुद्ध भन्नुहुन्छ— यति सबै कुरा भइराखेको पूर्वजन्मकै फलले हो, ईश्वरको कृपाले हुने हो वा बिना कुनै कारणले नै हुने हो भने पेट दुख्दा र अन्यान्य विभिन्न रोगले सन्चो नहुने बेलामा औषधि नगरे पनि हुन्थ्यो । कसैले कुट्न आए, चोर्न आए पनि मौन रहे हुन्थ्यो, पूर्वजन्ममा मैले पनि उसलाई कुर्टे होला, उसले वस्तु चोरेको होला । खान नपाए पनि पूर्वजन्मकै कर्मफल भनेर चूप लागेर बसे हुन्थ्यो । त्यसो भए ईश्वरको लीला र कृपाले यसो भएको हो भन्ने समझी केही नगरी निष्क्रिय भई हात बाँधेर बसे पनि भयो ।

बुद्ध भन्नुहुन्छ— सन्चो नहुने भनेको नै खानाको सन्तुलन नभएर बढी खाई अजीर्ण भएर, पेटभरि खान नपाएर, लामखुद्दले टोकेर, सर्प तथा कुकुरले टोकेर, हावा जोगाङ्गुभूमि

र घाममा परेर, पानीमा भिजेर, जाडो र गर्मीले उचित नहुने कुरा खाएर पनि रोग लाग्छ । सुल नपाउँदा पनि आँखा दुख्छ । फोहोर तथा बासी खानेकुरा खाए भाडाबान्ता हुन्छ । नमिल्ने व्यक्तिहरूसँग बस्नु पर्दा, मनपर्नेहरूसँग छुट्टिनुपर्दा पनि मानिसमा मानसिक रोग हुन्छ । पीर र चिन्ता केही नभए रोग हुँदैन र दीर्घायु हुन्जान्छ । अनुकूल आहार प्राप्त नहुँदा र पीर चिन्ता केही नहुँदा पनि रोग हुन्छ । शत्रुहरू भएमा पनि दुःख कष्ट र बधा पर्न जान्छ ।

पुनः मानिसको जन्म हुनका लागि पनि तीन संयोग पूरा भएको हुनुपर्छ—

१) पुरुष र महिलाको संभोग हुनुपर्छ

२) महिला ऋतुमती भएको हुनुपर्छ र

३) पुरुषको वीर्य ठीक ठाउँमा परेको हुनुपर्छ ।

यी तीन अङ्ग पूरा भएमा मात्र मानिसको जन्म सम्भव हुन्छ । यो कुनै ईश्वरको कृपाले हुने होइन । यस सम्बन्धमा बुद्धको धारणा अंगुत्तरनिकायको तिकनिपातमा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

दीघनिकायको अगगञ्जसूत्रमा बुद्धले भन्नुभएको छ— आदिम युगमा मानिसहरू सुखी-खुशी थिए । कुनै पनि वर्गभेद, जातिभेद, ठूलो सानो भन्ने थिएन । दुःखीहरू प्रायः थिएनन् । सबै कृषि कार्य गरेर खानेहरू थिए । परस्परमा भागले पुगे जति बाँडेर खान्थे । पछि हुँदै जाँदा

लुम्बिनी भ्रमण वर्ष २०७२

पश्चिम नेपाल बस व्यवशायी संघद्वारा
पर्यटकीय धार्मिकस्थल लुम्बिनीबाट स्तरीय दिवा
सेवा ननस्टप दुरिष्ट बस संचालन भएको
सहर्ष जानकारी गराउँदछौ ।

छुट्ने समय : लुम्बिनी : ६.०० भैरहवा : ६.४५
काठमाडौं ग्रामःबुँ बसपार्क : ७.००

कलंकी शार्वा : ईन्चार्ज रामबहादुर कुँवर
फोन: ८८४१३४४०६४

मानिसहरू अल्छी भएर आए । बलियोले जित्ने प्रवृत्तिको विकास भयो । बलवानहरूले धेरै खेत आफ्नो भागमा लिन थाले । निर्धाहरुको लागि कमाउन खेत भएन ।

उनीहरूले खेत हुनेहरूको खेतमा काम गर्न थाले । जमिनमा मालिक र तत्प्रिय बने । खानलाई नपुगेपछि गरिबहरूले हुनेहरूको चोरेर लिन थाले । अनि उनीहरूलाई दण्ड सजायौं दिलाउन आफूमध्ये हाँकधाक हुने बलियो मान्छेलाई राजा बनाए । यसरी, व्यवस्था नमिलेको हुनाले समाजमा धनीगरिब भएको कुरा दीघनिकायको अगगञ्ज सूत्रमा बुद्धले व्याख्या गरिराख्नुभएको छ । पूर्वकर्मवाद, ईश्वरवाद तथा केही कारणबिना नै सबै हुने भन्ने विश्वास गर्नु मिथ्यादृष्टि हो, अन्धविश्वास हो ।

बुद्धको कथनअनुसार कर्मफल भोग गर्नुपर्ने नियम पनि धेरै छन् । यसलाई नियामधर्म भनिन्छ । संक्षिप्तमा, तिनीहरूको चर्चा यसअनुरूप गरिन्छ ।

- १) उत्तु (ऋतु) नियाम (मौसमअनुसार हुने)
- २) बीजनियाम (बीउअनुसार उब्जिने, उत्पन्न हुने)
- ३) कम्मनियाम (कामअनुसार हुने)
- ४) धर्मनियाम (प्रकृतिको स्वभावअनुसार हुन)
- ५) चित्तनियाम (मनको स्वभावअनुसार हुन)

१) **ऋतुनियम** : चैत बैशाख मौसमअनुसार रुखहरूमा मात्र नयाँ पालुवा पलाउनु, आलुबखरा, ओँप आदि फल्नु ऋतुहरूको अनुकूलमा मात्र हुने गर्छ । सुन्तला जाडो मौसममा मात्र फल्छ । लाहुरे फूल, मखमली फूल आदि भाद्र आश्विन-कार्तिक महिनातिर मौसमअनुसार मात्र फल्दछन् । महिलाहरूको ऋतुमती भइसकेपछि मात्र सन्तान जन्माउन सक्छन्, अन्यथा सक्दैनन् । असारमा धान रोप्दा मात्र धान फल्छ, जाडोमा धान रोपेर फल्दैन । जाडो बेलामा न्याने लुगा र ओछ्यान नहुँदा पनि रोग लाग्नसक्छ । चिसो हुँदा रुधाखोकी लाग्छ । अफ्रिकामा अति गर्मी हुने हुँदा त्यहाँ बस्नेहरू काला हुन्छन् ।

२) **बीजनियम** : बीजनियाम अर्थात् बीउअनुसार फल फल्ने हो । बीउ राम्रो भएमा फल पनि राम्रो हुन्छ । सूर्यमुखी फूल घाम लाग्दा मात्र फुल्छ । धान रोप्दा धानै मात्र उब्जिन्छ । गहुँ रोप्दा गहुँ मात्र उब्जिन्छ । कॉँक्रो रोपेर फर्सी भने पक्कै फल्दैन । मानिसको बीउ (बीर्य) ले मानिस मात्र जन्मिन्छ, तर घोडा र गधाको संभोगमा भन्ने खच्चर जन्मिन्छ । घोडाको बीज भएतापनि घोडा पनि होइन, गधा पनि होइन, खच्चर जन्मिन्छ भन्ने कुरा हामीलाई थाहा छ । कालाहरूबाट प्राय कालै बच्चा जन्मिन्छ र गोराहरूबाट प्राय गोरा नै जन्मिन्छ ।

क्रमशः

क्रमिक वचत गर्ने बानी बसालौं
बोट नमासी मिठो फल खाओ

रजिस्टर्ड नं. ९००/०६२-६३

इन्द्रेणी वयत तथा ऋष्ण सहकारी संस्था लि.

गुरुजुधारा, काठमाण्डौ
फोन नं. ४३१५३४४, फ्याक्स: ४३१०४५८
ईमेल: indrenico_operative@yahoo.com

इन्द्रेणी सहकारीको रेमिट सेवा

संसारको जुनसुकै ठाउँबाट पठाएको रकम
सप्ततारा इन्टरनेशनल प्रा.लि.

मार्फत

इन्द्रेणी सहकारी गुरुजुधारामा तुरुन्तै पाइन्छ ।
सम्पर्क फोन नं. ४३१५३४४, फ्याक्स: ४३१०४५८

आऊ, सन्त बनौ

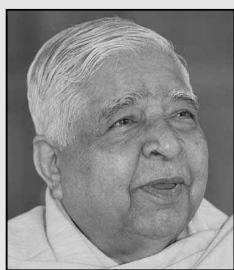
जे सको चित्त निर्मल भईसक्यो, नितान्त विशुद्ध भईसक्यो त्यो व्यक्ति खाल्सा भयो, सन्त भयो । जसको भित्र ज्ञानको ज्योति प्रज्वलित भयो जसको भित्र एक थोपा पनि मैलो बाँकी रहेन भने त्यो व्यक्ति खाल्सा भयो । कसरी खाल्सा हुन्छ ? कसरी भित्रको ज्योति बल्छ ? कसरी भित्रको चित्त निर्मल

हुन्छ ? कुराकानीले हुँदैन, सुनेर-पढेर पनि हुँदैन, त्यसको लागि काम गर्नुपर्छ । हामीकाहाँ धेरै सन्तहरू छन्, उहाँहरूले विभिन्न थरिका विद्या सिकाउनुभयो जसको माध्यमबाट मानिसहरूले आफूमा जागेको विकार हटाउन सफल भए । मानिसमा जब विकार जाग्छ तब व्याकूल हुन्छ । द्वेष जाग्छ — व्याकूल हुन्छ, राग जाग्छ-व्याकूल हुन्छ, ऋध जाग्छ-व्याकूल हुन्छ, अहंकार जाग्छ-व्याकूल हुन्छ । यस्तो

अवस्थामा कुनै देवी-देवताको बारबार नाम जप्न थाल्यो भने मन शान्त हुन्छ । यो राग्रो काम हो । तर यहाँ एउटा अर्का मार्ग पनि छ जुन अलि कठीन र गहिरो छ, जुन काम कोही-कोही सन्तहरू गर्दथे । त्यस्तै परमसन्त श्री गुरु नानक देवजी पनि निर्मल चित्त, शान्त चित्त, सारा मन निर्मल भएका सन्त पुरुष हुनुहुन्छ । यस्ता व्यक्तिहरू कैपै जन्म जन्मदेखि चित्तलाई निर्मल गर्दै-गर्दै यस्तो अवस्थामा पुग्छन् र आफ्नो कल्याण गर्नुका साथसाथै अस्को कल्याण गर्ने काममा आफ्नो सारा जीवन बिताउँछन् । उहाँले भन्नुभएको थियो—

“अपो जाने, अपो आप, रोगो न व्यापे, तिनो ताप ।”

आफूलाई चिन्यो भने सम्झनु सारा भव रोग नष्ट भयो, सारा भव ताप दूर भयो । जसले आफूलाई चिन्दछ उसले सबै कुरा थाहापाउँछ । उसले रबलाई थाहापाउँछ, परमात्मालाई थाहापाउँछ । यस विषयमा श्री नानक देवजीको वाणी एकदम स्पष्ट छ । आफूलाई थाहापाउन सत्यको साथमा काम गर्नुपर्छ, कुनै कल्पनाद्वारा होइन, यसको खोजी भित्र गर्नुपर्छ । आफूमा जबसम्म खोट रहन्छ तबसम्म स्वीकार गर्नुपर्छ कि ममा खोट छ । हेर, ममा राग उत्पन्न हुन्छ, मलाई रीस उठ्छ, वास्ना जाग्छ, डर लाग्छ, अहंकार जाग्छ, लोभ जाग्छ । जाग्छ भने

सत्यनारायण गोयन्का

सन्त छु, ज्ञानी छु । किन आफूले आफैलाई धोखा दिने ? आफूमा फोहोर छ भने स्वीकार गर्नु कि फोहर छ, मयल छ । जब सफा हुन्छ तब भन्नु । भित्रको सत्य थाहा पायौ भने तब ठीक बाटोमा हिँड्न आउँछ ।

जाग्छ, त्यसलाई स्वीकार गर्नुपर्छ । आफूलाई धोखा दिदै रह्यो, भित्र पहिले थुपारेको मैलो थुप्रै छन् तर पनि मान्छेहरू म निर्मल भएँ, शुद्ध भएँ, सन्त भएँ भन्छन्, कहाँ भयो ? अहिलेसम्म सन्त भएको छैन, जबसम्म मैलो छ तबसम्म सन्त भएको छैन । त्यसलाई सफा गर्न विद्या छ । त्यो विद्या एक-एक पाईला सत्यको साथ-साथै हिँड्नु पर्ने विद्या हो । उहाँ भन्नुहुन्छ—

“आदि सच, जुगादि सच, है भि सच, नानक हो सि भि सच ।”

जसले सत्यबाट काम थाल्छ, उ सत्यको सहारामा हिँड्दै हिँड्दै परम सत्यसम्म पुग्दछ र भित्र एकदम निर्मल हुन्छ ।

त्यसैले उहाँ भन्नुहुन्छ—

“किम सचियारा हो वे, किम कुडे दुष्टे पाओ, हुकुम रजाई चलना, वो नानक लिखनार ।”

भारतका यस महान सन्तले भारतको लागि एउटा नयाँ शब्द दिनुभएकोछ । भारतको भाषामा दुखियारा शब्द प्रचलित छ । दुखियारा त्यसलाई भनिन्छ जोसंग सुख छैन । त्यस्तै सुखियारा शब्द पनि प्रचलित छ । सुखियारा त्यो व्यक्ति हो जो दुःखी छैन । गुरु नानकजीले नयाँ शब्द थनुभयो “सचियारा” । सचियारा त्यो व्यक्ति हो जो भूठो छैन । भित्र हेर्न थाल्यो भने सबै सत्य नै सत्य, भूठो अथवा कल्पनाको कुनै स्थान छैन । आफूभित्र के को सत्य छ ? त्यसलाई हेर्द गयो भने थाहापाउने छौ । मानिसको स्वभाव नै भईसक्यो, उ आफूलाई संधै धोखा दिइरहन्छ, अस्लाई धोखा दिइरहन्छ । आफूभित्र फोहोरभरि छ तर देखावा गर्दै कि खूब निर्मल छु, सन्त छु, ज्ञानी छु । किन आफूले आफैलाई धोखा दिने ? आफूमा फोहोर छ भने स्वीकार गर्नु कि फोहोर छ, मयल छ । जब सफा हुन्छ तब भन्नु । भित्रको सत्य थाहा पायौ भने तब ठीक बाटोमा हिँड्न आउँछ । ठीक बाटो कुन हो ? “हुकुम रजाई चलना,” हिँड्न आयो । “हुकुम” त्यस प्रकृतिको, निसर्गको अथवा भनौ परमात्माको, के को हुकुम ? उसको “रजा” के हो ?

ऊ के चाहन्छ ? बस उ के चाहन्छ त्यही अनुसार अगाडि बढ़ौं। जसले भित्र हेर्न सिकदछ उसले हुकुम के हो भन्ने थाहापाउँदछ, कसरी थाहापाउँदछ ? “नानक लिखया नार” आफैले लेखेको हो, भित्र हेर। प्रकृतिको नियम के हो त ? प्रकृतिको नियम आफ्नो मनलाई मैलो नगर्नु हो, जब मन मैलो गर्छ तब तुरुत दण्ड पाउँछ, अहिलेको अहिल्यै दण्ड पाउँछ। भित्र राग जागेको होस् वा द्वेष वा अहंकार-भित्र पोल्न थाल्छ, ढुकढुकी बढन थाल्छ, निराशा बढन थाल्छ। यसरी मनमा कुनै विकार जाग्ने वित्तिकै प्रकृति तुरुत दण्ड दिन थाल्छ, हामी तुरुत ब्याकुल हुन्छौं। अहिले रिस उठ्यो र दुई घण्टापछि ब्याकुल हुने होइन। त्यसरी नै प्रकृतिको नियमअनुसार अहिले मनको मयल सफा गरेकोछ भने भित्र शान्ति हुन्छ, सुखी हुन्छ, त्यो आफूले अनुभव गर्न कुरा हो। यो प्रकृतिको नियम हो। यही हुकुम हो, यही राजा हो। आफ्नो मनलाई निर्मल राख्दा धेरै पुरस्कार पाउँछ, त्यसैले मन निर्मल गरेर हेर। राजाको राज्यमा नियम बिगाच्यौ भने नियमअनुसार दण्ड पाउन बर्षी लाग्नेछ तर प्रकृतिको नियममा यस्तो हुँदैन।

एउटा उदाहरण हेरौं। कोही पनि शिशु एकदम अबोध हुन्छ, अज्ञानी हुन्छ। आगो छ भने उसले त्यसलाई खेलैना थान्छ र त्यो समात्न खोज्छ, त्योसंग खेल खोज्छ। तर आमाले खेल्न दिँदैन। बाबु ! त्यो समात्वा पोल्छ, समात्नु हुँदैन भनेर सम्फाउँछ तर बच्चाले बुझ्दैन। समात्न नदिँदा बच्चा रुच्छ। तर पटक पटक प्रयास गर्दा गर्दै आमाले नदेख्नेगरि ऊ आगो पक्रिन पुग्छ। आगो पक्रिने वित्तिकै हात पोल्छ, रुच्छ, चिच्याउँछ। यस्तो एक-दुई पटकको अनुभवले जतिसुकै अवोध बच्चा भएपनि उसले थाहापाउँछ कि यो कामको कुरो होइन रहेछ, यो छुँदा पोल्दो रहेछ, ऊ स्वयं समझदार हुनेछ। त्यस्तै सन्तहरू पनि यही भन्छन्, नानकजीले पनि भन्नुभयो, “आफूभित्रको सत्य हेर”। रिस उठ्दा भित्र पोल्छ भने थाहापाउनेछौं एकपटक पोल्यो, दुईपटक पोल्यो, पोलेको कसलाई मनपर्छ र ? त्यसबाट अलग रहनुपन्यो। त्यो बच्चाले त थाहा पायो कि आगो छुँदा पोल्दो रहेछ। तर हामी सुवोध मान्नेहरू रिसले भित्र पोल्छ भने थाहा पाउन समय लाग्नेछ। आगो जल्दा जल्दै बाहिर खरानीको पत्र जमिसकेको छ, हेर्दा खरानी जस्तो भएपनि भित्र त आगो नै छ, छुने वित्तिकै पोलिहाल्छ। त्यसैले यहाँ होस् हुनुपन्यो। होस् नहुनाले नै भित्र भित्र ब्याकुल भईरहन्छ। किनकि भित्र हेर्न नै जानेन खाली कुन विषयमा रिस उठेको हो त्यही विषय मनमा आईरहन्छ। उसले यस्तो भन्यो, उसले यस्तो गन्यो, जति सोच्दै गयो त्यति रिस बढ्दै जान्छ, ब्याकुलता बढ्दै जान्छ। यस्तो अवस्थामा जब भित्र हेर्न थाल्छ तब होस् आउँछ कि म आफूलाई जलाई रहेछु। यस्तो होस् आयो भने नै आफ्नो

८

स्वभावमा बडलाव आउँछ। मन जति मैलो हुन्छ त्यति व्याकुलता बढ्छ। त्यसैले मन मैलो बनाउनु भएन चित्तलाई निर्मल राख्नु पन्यो, तब सुखी हुनेछ, जीवन बाँच सिकदछ। यदि यो सत्यलाई हेर्न सिक्यो भने नै यसको सहारामा परम सत्य थाहापाउनेछौं र सन्त हुनेछौं। मनमा विकार भईकन सन्त हुन सक्दैन। मनमा विकार भईकन म सुखी छु भन्ने ठान्यौ भने धोखा नै हुनेछ। खाल्सा बन्ने लक्ष्य लिएको छ भने मनको मैलो सफा गर्नुपर्छ।

खाल्सा भयो, मन निर्मल भयो। यसको अर्थ यो होइन कि अब म त खाल्सा भएँ चाहे जो सुकै आएर मलाई काट म हात उठाउँदिन। कोहीप्रति हात नउठाउने ? यस्तो भनेको होइन। पूर्व गुरुहरूले कति समझदार भएर यस्तो नियम बनाइदिनुभयो कि शिरमा केश लामो बनाऊ, मुहारमा दाही लामो बनाउनु। किन ? यो एउटा बर्दी हो, एक सिपाहीको पोशाक हो “खाल्सा मेरा प्राणोका प्राण, खाल्सा मेरा, संत सुजान।

यस्तो सन्त सिपाही जसलाई टाढैदेखि चिनुन् कि यो खाल्सा सिपाही हो। कसैले बदमासी गर्न लागेको छ भने सिपाहीलाई देखेर भाग्नु। त्यसैले यस्तो स्थ बनायो। फेरि खाल्सा जटा दाही हुँदैमा साधु सन्यासी पनि होइन, यसलाई साधु सन्यासीबाट अलग राख्न हातमा कडा लगाउन दियो। जटा, दाहीको साथमा कडा लगाएको व्यक्ति नै खाल्सा सिपाही हो। सन्यासीले झैं फोहोरी केश बाँद्ने होइन, सफा गरेर जटा फैलिन नदिउन, कति सोचेर नियम बनाएको होला अन्यथा भविष्यमा एकजना जटाधारी हुनुपुग्यो। खाल्सा सिपाही त्यो हो जसले अन्याय र अत्याचार विरुद्ध तलवार उठाउँछ। आफू र अरु कसैलाई पनि अत्याचार हुन दिँदैन। यदि कोही अत्याचार गर्छ, आफ्नो देशमा आक्रमण गर्छ, कोही अबलामाथि आक्रमण गर्छ, कोही निर्बल व्यक्तिमाथि अत्याचार गर्छ भने तलवार धुमाउँछ। हातमा तलवार हुने वित्तिकै यदि मनमा मैलो छ भने तलवारको दुर्घयोग हुनुपुग्य त्यसैले हातमा कडा लगाउन दियो। ता कि तलबार उठाउँदा यो हतकडा देखुन् कोही अबलामाथि त उठेको छैन, कोही निरपराधमाथि त प्रहार गर्न लागेको होइन। कोही दुर्वल हो कि। तलबार केवल अत्याचारीमाथि उठून्, अन्यायी माथि उठून्। यस्तो होस् दिलाउन हातमा कडा लगाउन दियो न कि कुनै फैसनको लागि।

नानक देवजी एकजना सन्त, सदगुरु हुन्। त्यसैले धेरै दूरदर्शी भएर कसैको हातमा तलबार दिनुभयो। जसलाई सिपाही बनायो, हातमा तलबार भएको व्यक्ति आफै अत्याचार गर्न धेरै बेर लाग्दैन। त्यसैले कच्छा लगाउन दियो ता कि

कामवासनामा डुबेर कसैप्रति दुराचार गर्न थालेका त छैनौ । उहाँको दूरदर्शिता पढेर मेरो मन गडगड हुन्छ । उहाँले धेरै असल कुरा सिकाउनुभयो । पालन गर्नेले गर्न् या नगर्न् तर सिकाउनेले धेरै सिकाउनुभयो । सिक्नेलाई शिख भनियो । भारतको धेरै पूरानो भाषा हो । यो विपश्यनाको परम्परा हो । साधना गर्दै जाँदा चित्त निर्मल हुँदै हुँदै पहिलो पटक चित्तको पर अमृत अवस्था प्राप्त हुन्छ । जुन अवस्थामा उत्पन्न हुँदैन-नष्ट हुँदैन, शरीर र चित्तको परको अवस्थामा जसले यो अवस्था प्राप्त गर्छ ऊ सिख भयो । यस कथनलाई गुरु गोविन्द सिंहजीले यो उदाहरण मलाई भन्नुभएको थियो । यो साधारण मानिसको भन्दा धेरै माथिको तह हो अझ योभन्दा पनि अगाडिका चरणहरू तयार गर्नुपर्छ, सिक्नु बाँकी छ त्यसैले "सिख" भनियो । जस्ले अन्तिम अवस्था प्राप्त गन्यो उसलाई "एसिख" भनिन्थ्यो । "सिख" र "एसिख" ज्यादै पूरानो भाषा हो । उहाँ सन्तले त्यस समयको स्थितिअनुसार मानिसहरूलाई सिकाउनुभयो । उनीहरूको कल्याण गर्नुभयो । आफैनै देशमा यस्ता सिपाहीको एक समूह बनाउनुभयो । गुरु नानकजीदेखि लिएर दसमेश गुरुजीसम्म गृहस्थ सन्त नै हुन् । एकजना गृहस्थ भएर पनि आफैनो चित्त निर्मल गरेर अस्त्वलाई पनि सिकाउन सकिन्छ । गृहस्थ हुँदैमा घर गृहस्थीमा मात्र अस्तिने होइन, अस्त्वको भलाहुने काम पनि गर्न सकिन्छ भन्ने एउटा सर्वश्रेष्ठ उदाहरण बनेर देखाउनुभयो ।

दश दिनको शिविरमा आरामले बस्ने र आफू भित्र हेर्न हो । यो शरीर के हो, जुन 'म' र 'मेरो' भन्तौ त्यो साँच्चीकै मेरो हो ? यो चित्तलाई 'म' भन्तौ, 'मेरो' भन्तौ के यो मेरो हो ? यो के हो त ? यसलाई थाहापाउनेछ । शुस्मा स्वास आइरहेछ, गईरहेछ, यो सत्यलाई थाहापाउनेछ । जो स्वाभाविक स्फ्यले आइरहेको छ गईरहेको छ, यसमा कुनै कसरत गर्नु पर्दैन यो प्राणायामभन्दा बिल्कुलै अलग हो, आईरहे आईरहेछ भनेर थाहापाउने, गईरहे गईरहेछ भनेर थाहापाउने । नाकको दायाँ प्वालबाट आएको छ कि बायाँ प्वालबाट आएको छ थाहापाउने, हामी आफैनो तर्फबाट केही पनि नगर्न जस्तो आपो आप निरञ्जन सोहि, थाहा पिया नजाय, कित्ता न जाय । जस्तो भइरहेकोछ त्यसैलाई हेर्ने, आफैनो प्रयत्नले बढाउने बा घटाउने केही नगर्न । मन क्षण क्षणमा भाग्छ, भाग्यो भने मेरो मन भाग्यो, यस समय भाग्यो, फेरि हेर्न थाल्यो । फेरि भाग्छ, फेरि फर्काएर त्यायो । यसरी दुई दिन बितेपछि नाकको वरिपरि सन्वेदना चालपाउनेछ । नाकको वरिपरि गहाँ भैं, हलुको भैं, पसिना जस्तो चिसो अथवा तातो आदि केही न केही हुनथाल्छ । यस्तो अनुभव त शरीर भरी चौथौ, पाँचौ दिन पुग्दा शिरदेखि खुद्दासम्म यस्को अनुभव

हुनथाल्छ । सारा शरीर भरी केही न केही हलचलन महसुस हुनथाल्छ । कतै गर्मी, कतै गन्है, दुखेको, हलुका, पसिना, कतै फिर-फिर त कतै ढुक-ढुक गरेको चालपाउँछ । "आपे आप निरञ्जन सोहि" आफै निरन्तर, लगातार घटना घटिरहेछ । हेर्दा-हेर्दा सारा शरीरमा, प्रत्येक कण-कणमा केही न केही भएको थाहाहुन्छ । पछि थाहाहुँदै जान्छ कि जब हाम्रो मनमा क्रोध आउँछ, ईर्ष्या आउँछ, अहंकार आउँछ तब यी धडकन बढ्न थाल्छ । मनमा कुनै विकार जान्ने वित्तिकै यसले संकेत गर्न थाल्छ यही यस क्षणको सत्य हो । सत्य नै ईश्वर हो । यसलाई शान्तपूर्वक हेरिरह्यो भने यो धडकन पनि विस्तारै शान्त भएर जान्छ । प्रायः शिविरमा आउने साधकहरूका समस्याहरू भईरहन्छन् । गृहस्थहरू हुन त्यसैले घरको समस्या, कारोबारको समस्या, पारिवारिक समस्या आदिको कारण विभिन्न शारीरिक तथा मानसिक समस्या भईरहन्छ । कोही साधकलाई डिप्रेशन भएको छ भने जब भित्र भईरहेको सन्वेदना हेर्न सिकिन्छ तब सम्वेदनालाई हेर्दा-हेर्दा मन शान्त हुनथाल्छ । कुनैपनि तनाव वा दुखाई अनन्त कालसम्म रहँदैन कुनै धेरै बेर रहन्छ तर ढिलो-चाँडो सबै विनाश हुँदैजान्छ, तब स्वः अनुभवले थाहापाउँछ कि यो अनित्य रहेछ, प्रत्येक क्षण बदलिरहने रहेछ, योदेखि किन डराउने, केही क्षणमा विनाश हुन्छ भन्ने सोची सन्वेदना निरन्तर ख्यामा हेरिरहनु पर्छ । केही समयपछि डिप्रेशन जान्छ । त्यस्तै जाँड रक्सीको लत लागेका, कोही झगको लत लागेका साधकहरू आउँछन् । वास्तवमा तिनीहरूलाई रक्सी तथा झगबाट शरीरमा हुने सन्वेदनाको लत लागेको हो, त्यो सन्वेदना प्रिय लागेको कारण बाखबार त्यही पिइरहनु पर्ने, झग लिइरहनु पर्ने हुन्छ । जब जब ती पदार्थको चाहना बढ्न थाल्छ, तब शरीरमा हुने सन्वेदना हेर्न थाल्यो भने केही बेरमा त्यो चाहना कम हुँदै जान्छ । रक्सी खानेलाई समय हुँदैमा सकसक लाग्न थाल्छ, चाहना बढ्दै बढ्दै जान्छ यसै समय शरीरमा भएको सन्वेदना हेर्न थाल्यो भने कम हुँदै जान्छ । पागलभै त्यसको पछि-पछि लाग्नु पर्दैन, आफैनो मन आफैनो वसमा राख्न सिकिन्छ । यसरी मनका सम्पूर्ण बिकार निकाल्न सफल हुन्छ तब नै सन्त बन्दछ । भित्रका सारा विकार निस्कियो भने भित्रदेखि शान्त महसूस हुन्छ । सुख महसुस हुन्छ । जो व्यक्ति सन्त बन्दछ उसले न आफैनो अहित गर्छ न अस्त्वो अहित गर्छ । अज्ञानी छ भने नै आफैनो पनि कुभलो गर्छ र अस्त्वो पनि कुभलो हुने काम गर्छ । जब जब मनमा विकार जाग्छ तब आफूले आफैलाई व्याकुल अवश्य बनाउँछ र आफू वरिपरिको वातावरण पनि व्याकुल बनाउँछ । यदि मलाई रिस उठेको छ भने म त व्याकुल हुन्नु नै, मसंग जो व्यक्ति कुरा गर्न आउँछ उसलाई पनि

रिसाउने नै बनाईदिन्छु । त्यसै मित्र शान्त छ भने मेरो वरिपरिको वातावरण पनि शान्तमय बनाईदिन्छु सुखमय बनाईदिन्छु । त्यस समय जो व्यक्ति सम्पर्कमा आउँछ उसलाई पनि शान्त र सुखमय बनाईदिन्छु ।

गुरु नानकदेवजीले पनि यही सिकाउनुभयो । भारत देशका गुरुहरूले पनि यही सिकाउनुभयो तर सदियौं पछि यो विद्या लुप्त भयो । गुरु नानक देवजी तिब्बत जानुभयो, बर्मा जानुभयो र त्यहाँ सिकेर आउनुभयो र सन्त हुनुभयो । गुरु नानकजी यस्तो सन्त हुनुहुन्थ्यो, उहाँले आफ्ना दुबै छोराहरूलाई गद्दी छोड्नुभएन, प्रायः सबै जना उत्तराधिकारी आफ्ना छोराहरूलाई दिन्छन् । उहाँले कोही अर्को व्यक्तिलाई दिनुभयो । जो व्यक्ति सन्त थियो उसलाई दियो, छोराहरू सन्त हुनसकेन त्यसैले दिएन । किनकि गुरुको गद्दीमा त सन्त व्यक्ति नै रहनुपन्यो । मानिसहरू भन्छन् कस्तो मान्छे जसरी राजाको उत्तराधिकारी आफ्नो छोरो हुन्छ, कसरी अर्को व्यक्ति हुन्छ ? उहाँ बुझाउनु हुन्छ कि छोराहरू कोही गए गुजेका होइनन् । समझदार नै छन्, ज्ञानी छन् तर जस्तो चाहेको हो त्यस्तो सन्त हुन सकेको छैन तब गद्दी कसलाई दिने ? जो सन्त भईसक्यो उसैलाई त दिनुपन्यो । उहाँले भारतको यो पूरातन परम्परालाई फेरि स्थापना गर्नुभयो । एकातिर हामी भित्रैदेखि निर्मल डुनुपर्छ अर्को तिर हामी कमजोर पनि डुनुहुँदैन । हामी साग-

सब्जी भैं हौं जो कोही आएर काटे पनि हुन्छ । यस्तो होइन । यस्तो धर्म हुँदैन । जस्ले हामीलाई अन्याय गर्छ हामी तलवार उठाउँछौं, त्यसलाई रोक्छौं, हाम्रो हातमा कडा छ ।

जो जो आज यहाँ आउनुभएको छ, उहाँहरूमा धर्मको बिज छ त्यसैले यहाँ आउनुभयो । नभए यताउता घुम्न जानुहुन्थ्यो । यहाँ किन आउनुभयो ? भित्र बिज छ अब त्यसलाई खाली बिज मात्र रहन नदिनु, त्यसलाई अंकुरित हुन दिनु, उप्रन दिनु, फल्न-फुल्न दिनु । त्यसैले आफ्नो जीवनको दश दिन दिएर यो विद्या सिक्नुहोस् । केही नोक्सान हुनेछैन । यस्तो लाग्नेछ कि गुरु महाराजको शिक्षा सिकिरहेछु । चित निर्मल गर्नु कसलाई मन पर्दैन । जो कोही होस् देशी-विदेशी, हिन्दु, बौद्ध, जैन, सिख सबैले एउटै कुरा सिक्ने होमयित निर्मल गर्ने, चितलाई शान्त गर्ने । निर्मल चित सबैलाई मनपर्छ । त्यस्तै ब्याकुल, मैलो चित कसैलाई मन पर्दैन । खाली बुद्धी विलास, वाणी विलासले हुँदैन । सुन्नु पर्छ ठीक हो यसबाट प्रेरणा प्राप्त हुन्छ । एउटा दिशा स्पष्ट हुन्छ कि यो मार्गमा अगाडि बढ्नु ठीक छ । म त यही भन्छु कि आफ्नो जीवनको दश दिन दिनुस र अभ्यास गरेर हेर्नुस् । सबैको मंगल होस्, सबैको कल्याण होस्, सबैको स्वस्ति होस् । सबैको मुक्ति होस् ।

बच्तव्य सामाजिक

विशेष बचत बाता
कर्तिक बचत बाता
मुहूर्त बचत बाता
सुकुके बचत बाता
स्वाक्षरात्मिक बचत बाता

कर्जी टाईया साप्तरी

घट्टको टाईया नघट्टको भ्याजदरमा
रीचिक कर्जा
कृषि कर्जा
भ्यापार भ्यापार कर्जा
धरायसी कर्जा
हालर पर्चेच कर्जा

विश्वको कुनै पनि कुलाबाट लजिलै
रकम ग्राहन गर्ने र पठाउनको लाभि
वेष्टन युनियन मिल ट्रान्सफरको
सुविधा सहित

सुनिश्चित अभियन्त्रको लाभि आज देखिन तै बचत भर्जे बाबी बसालौ

बच्तव्यमा

१० देखि १६ प्रतिशत

सम्मको व्याज प्रतिफल पाइने ।
२० प्रतिशत घट्टदो तथा १८ प्रतिशत नघट्टने
व्याजदरमा सजिलै ऋण उपलब्ध गराउने ।

बच्तव्य नं.: ९३८१/०६४/६५

**Dharmasthali Saving
& Credit Co-operative Ltd.**
Dharmasthali, Kathmandu,
Ph: 01-6221461
e-mail: dsccl@yahoo.com
web: dsccl.blogspot.com

प्रजाको क्षेत्रमा पुर्ण मिथ्या-विश्वास बाधा

संसारमा सर्वश्रेष्ठ प्राणी कहलिएका मानिस भएपनि धेरैजसोले आफ्नो कर्तव्य जानकारी नभएको दुर्भाग्य भन्नुपन्यो यहाँ विभिन्न प्रकारका धर्महरू छन् । आफ्नो धर्म ठूलो भनिराखेको छ । सम्प्रदायको आफ्नो देवता पनि छ । एक टाउकोदेखि सोऽह टाउको भएको देवता देखिन्छ । दुई आँखादेखि हजार आँखासम्म भएका देवताहरू छन् । सेतो, निलो, हरियो, पहँलो रङ्गका देवता देखिन्छ । कुन देवता ठूलो भनेर छुट्याउन सक्दैन । दुःख मुक्त गर्न ज्ञान दाता एक जना पनि देख्न सकिन्न । एक एक देवताको एक एक मन्त्र बनाएर देवता साधना गर्ने विधि बनाएर विश्वास गराउने अनुसार पूजाआजा गरेर देखाइराखेको छ । यी देवताहरू मध्येमा प्रत्यक्ष भैरहेका मनोकामना पुन्याउने, सन्तान प्राप्त गर्न वरदान दिने, धन सम्पत्ति पुन्याइ दिने, स्वर्गवास पुन्याउने भनिराखेको छ । देवताहरूलाई विश्वास नगरी हेला गर्नेलाई रोग, शोक, भय आदि दण्ड हुने भनिराखेको छ । यसको

प्रमाणको लागि अनेक प्रकारका कथा रचेर विश्वास हुनेगरी बताउने रहेछ । शंका गर्न नहुने, आलोचना गर्न नहुने भनेर अन्यविश्वासमा पारिराखेको देखिन्छ ।

प्रत्येक सम्प्रदायमा एक एक पर्व सिर्जना गरेर पूजा, होम, यज्ञ आदि व्यवस्था गरेर ध्वजा-पटाका मनोरञ्जन हुने गरी श्रृंगार गरेर, भक्तजन तथा गण्यमान्यहरू जम्मा गरेर नाचगान आदि प्रदर्शन गरेर रकम दिइरहेका तर्फबाट भाषण गराई भोज खुवाई प्रशंसाको पात्र भएर देखाउने रहेछ । यस्तो ठाउँमा जीवन सार हुने ज्ञानको उपदेश सुन्न पाउने छैन । भगडा गरेर तर्साएर कराएर षडयन्त्र गरेर भए पनि मानिसहरू जम्मा गरी शोभा हुने गरी देखाउने रहेछ । आफ्नो धर्म ठूलो गरेर अरू धर्मलाई हेला गरी हुल्याहा जासुस पठाएर पनि

लोकबहादुर शाक्य

विश्वासको महिमा गजब छ । अँध्यारो ठाउँमा कालो कालो धब्बा (स्व्याक) छ भनेर विश्वास गर्ने डराउँछ, विश्वास नगर्ने डराउँदैन । **विश्वास हुनेले देवतालाई अज्ञानी मनद्वारा मात्र देखिने हो ।** यथार्थमा त्यो सत्य होइन । अपराधको कुफललाई विश्वास नगराउन सक्दैन । कर्तव्य पालन गरेर सुधार हुनु साँचो हो ।

दवाउने रहेछ । यसप्रकार एक संस्थाले अर्को संस्थालाई अपमान हुने गरी क्रियाकलाप गर्ने अवश्य पनि शुद्ध नहुने भएकोले यस्तो वातावरण सन्तोषजनक छैन ।

तथाकथित आचार्यहरूले धर्मको मुख लगाएर श्लोक बनाइ कथा भन्नेहरू पनि छन् । धर्मकर्मको फल भोग्नुपर्न ज्ञान नै नभैकन मनपरि चल्ने यथार्थ धर्म होइन ज्ञानविना मनपरि क्रियाकलाप गर्ने अपराधी भन्नुपन्यो । श्लोकअनुसार कलाकारले सुन्दर मूर्ति निर्माण गर्दछ । कुनै कुनै लेखकले रकम र नामको लागि उपन्यासअनुसार ठीक हुनेगरी व्याकरण, कोष, साहित्य, तर्क मिलाएर इतिहास नै हो जस्तै कथा सिर्जना गरेर गोष्ठी सम्मेलनमा सुनाउने गर्दछ । श्रोतावर्ग प्रसन्न भएर तारिफ गर्दछन् । लेखकलाई सुनको तक्मा पनि अर्पण गर्दछ । पर्चा छापेर वितरण पनि गर्दछ । दलालले नामको लोभमा प्रोपोगण्डा पनि गर्दछ । तथाकथित आचार्यले आफ्नो ढुकुटी भर्छ ।

कार्यकर्ताले नाका पनि लिन्छ । कोषाध्यक्षले

त व्याज तिर्न नपर्ने गरी व्यापार गर्नेछ । कसैले निन्दा गरे भने देवता रिसाउँछ, आलोचना गर्नेको रगत चुस्त भनेर तर्साउँछ । यहाँ विचार गर्नुपर्ने कुरो आलोचना गरेन भने धर्ममा दाग लागी शुद्ध हुनै सक्दैन । तथाकथित आचार्यले स्वार्थको निष्ठि अनेक षडयन्त्र गर्दौरहेछ । त्यसैले धर्मको नाममा अनेक जालभेल गर्ने छैन भन्न सकिन्न । यस्तो वातावरणलाई रोकी सुधार गर्न बिर्सनु भएन । यथार्थ रूपले धर्मचित्त उत्पन्न गर्न शान्तपूर्वक सम्भाई बुझाई मनोभावना परिवर्तन गर्नेतर्फ अग्रसर हुनु अत्यावश्यक छ ।

अधिकांश धर्ममा देवतालाई विश्वास गर्नुपर्ने र गुरुले भनेको कुरा स्वीकार गर्नु पर्ने रहेछ । विश्वास नगरी शंका गर्ने व्यक्ति धर्मात्मा नभै नरकमा जान्छ भनेर पनि

तर्साउँछ । यहाँ गम्भीर रूपले विचार गर्नुपर्ने कुरा के छ भने आजकलको वैज्ञानिक युगमा अन्धविश्वासमा नलागी स्वतन्त्र रूपले आफ्नो भावना प्रकट गर्न स्वतन्त्रता छ । प्रकृतिको स्वभावले धर्म भनेको जस्तो कर्म गर्छ त्यस्तै फल भोग गर्नु पर्ने हुन्छ । धानको बिउ रोपेर गहुँ फलाउन कुनै देवतासँग शक्ति छैन । अपराधीले देवतालाई पत्थाउनासाथ विपाक भोग गर्नु नपर्ने होइन, भोग गर्नैपर्छ । त्यसैले मुख्य कुरो कर्तव्य नै पालन गर्नु पर्दछ । राष्ट्रो कर्तव्यको फल देवताले दिनुपर्ने होइन । प्रकृतिको स्वभावले नै भोग गराउँदछ । त्यसैले कुशल, मंगल कर्तव्य पालन गर्नु नै उत्तम भयो ।

विश्वासको महिमा गजब छ । अङ्घारो ठाउँमा कालो कालो धब्बा (ख्याक) छ भनेर विश्वास गर्ने डराउँछ, विश्वास नगर्ने डराउँदैन । विश्वास हुनेले देवतालाई अज्ञानी मनद्वारा मात्र देखिने हो । यथार्थमा त्यो सत्य होइन । अपराधको कुफललाई विश्वास गराउन सक्दैन । कर्तव्य पालन गरेर सुधार हुनु साँचो हो । यथार्थ काम कुरो बुझेर विश्वास गर्नु फलदायक छ भनेर आचार्यहरूले अनेक प्रकारको उदाहरण प्रस्तुत गरी सिद्धान्त प्रतिपादन गरिराखेको देखिन्छ ।

आफ्नो सम्प्रदायमा चिन्ह तथा वस्त्र बनाएर धारण गरेको पनि देखिन्छ । धर्म नै नजाने भेषधारीहरूले धर्मको बदनाम हुने गरी क्रियाकलाप गरेका छन् । धर्मप्रचारको चिन्ह देखाएर आफ्नो सम्प्रदायमा अनुयायीहरू कति वृद्धि भएको छ भनेर विचार गरिरहन्छ । कसैले धाँटीमा माला, कसैले एक प्रकारको टिका, कसैले जटा, कसैले देवमूर्ति, कसैले पुस्तक आदि धारण गर्ने पनि रहेछ । तर यहाँ ज्ञानको चिन्ह प्रचार गरेको देखिन्दैन । यस्तो वातावरणमा धर्मद्वारा श्रद्धा उत्पन्न भएको नमै करकाप र चन्दातिर अग्रसर भएको देखिन्छ । धर्म भनिरहेपनि तिनीहरूबाट दुःखमुक्त हुने ज्ञान प्रचार गरेको देखिन्दैन ।

धर्म किन गर्नु परेको, धर्म भनेको कस्तो, धर्मको फल कस्तो बुझ्ने क्रममा आफ्नो कल्याणको निष्ठि धर्म नमै नहुने, आफूलाई शुद्ध गर्ने कार्य धर्म हो । धर्मद्वारा जीवनमा शान्तिप्राप्त हुन्छ । चित्तमा शान्ति भयो भने सुगतिप्राप्त हुन्छ, अनि ज्ञान चक्षु पनि देखनसक्ने भयो । ज्ञान चक्षुद्वारा निराकार पदार्थको लक्षण स्वभाव, तत्त्व स्वभाव तथा विपश्यना स्वभाव पनि देखिने हुन्छ । फेरि स्वभावद्वारा संसारको गतिविधि, उत्पत्ति, स्थिति, भङ्ग हुने लक्षण पनि देखनसक्ने भयो । ज्ञान चक्षुप्राप्त गर्न पहिले शील शुद्ध नगरी हुँदैन । शीलपालन तथा चित्त शुद्ध गरेर विचार गर्ने चर्याले मात्र ज्ञानको आँखा खुल्ने छ । मिथ्यादृष्टि, अन्धविश्वास तथा कोरा सिद्धान्त भनेर

लेखेर ज्ञानचक्षु उत्पन्न हुने होइन । ज्ञानचक्षु भनेकै विचार शक्ति हो । भित्र दिलैदेखि विचार गरेर हेर्नु पर्दछ । चर्या नहुनेको ज्ञानको आँखा खोल्न सम्भव छैन । अनित्य, दुःख अनात्म तत्त्वको स्वभाव प्रवाह भैरहेकोले संसारमा प्राणीहरूको दुःख व्याकुल भैरहेको छ । त्यसैले प्रज्ञा ज्ञान बोध गरी दुःख मुक्त गर्ने धर्मआचरण गर्नुपन्यो ।

आफूले गरेको कर्मको फल भोग गर्नुपर्ने पनि तत्त्व स्वभावबाटे आउने हो । गरिसकेको कर्मको फल मन परेपनि नपरेपनि भोग नगरी नहुने कर्मको फल कसैले माफि दिन सक्तैन, क्षमा पनि दिन सक्तैन । ऐना अगाडिको व्यक्ति जसरी चल्छ, ऐनाभित्र देखिने आकृति पनि उस्तै नै चल्छ, फरक हुँदैन । यस्तै कर्मको फल पनि तत्त्व स्वभावबाट अलिकति पनि फरक नपारी विपाक भोग गर्नु पर्दछ । यही विपाक भोग गर्न नपरोस भनेर कर्म सुधार हुने धर्म गर्नुपर्ने हो । देवता भक्त भएर क्षमा मागेर कर्म सुधार हुने होइन । जतिसुकै भक्ति गरेपनि दुःखबाट मुक्त हुने होइन । यस सत्यतथ्य कुरा बुझेर कुशल मङ्गल सेवा काम कुरो गरी धर्मचित्त उत्पन्न गरेर कर्म सुधार गर्नुपर्ने सिद्धान्त बिर्सनु भएन ।

संसारमा रहेका मानव सबै जसो एक वा अर्को धर्म मानिराखेको छ भन्नुपन्यो । तर विचार गर्नुपर्ने कुरो यथार्थ रूपले धर्मधारण गरिराखेको छ कि छैन । धर्मको क्रममा देवता र गुरु मान्ने प्रचलन धेरै देखिन्छ । जाने, ज्ञान भएका, यथार्थ धर्मचित्त भएका अगुवाहरू भए धर्मको क्षेत्रमा राष्ट्रो वातावरण विकसित हुने हो । तर कतिपय धर्ममा अग्रसर हुनेहरूले यथार्थ धर्म नबुझी माथि उल्लेख भएबमोजिम धर्मको नाममा भेष धारण गरेर कैयौं सर्वसाधारण मानिस अनुयायी बनाई देवता मान्न लगाइराखेको देखिन्छ । धर्म बुझाउनेलाई पनि बाटो चाहिन्छ । देवताको उदाहरण लिनु पनि एक आधार हो । बुद्धधर्ममा देखा परेका देवताहरू प्रज्ञामूर्तिका रूपमा मात्र मानिराखेको हो । तर धेरैजसो धर्म गुरुहरूले नै प्रज्ञामूर्ति नचिनेर सर्वशक्तिमान ईश्वरको रूपमा अपनाइरहेको देखिन्छ । बुझ्नुपर्ने कुरो यो छ कि देवतासँग गुण रहेको छ । देवता दर्शन गर्नुको मनसाय देवतासँग भएको गुणको प्रेरणा लिई ज्ञान हासिल गर्नु हो । तर यसतर्फ ध्यान नराखी देवता दर्शन गन्यो कि धर्म हुन्छ भन्ने विश्वास भैरहेको धेरै देखिन्छ । अनि विश्वासको आधार लिएर देवताको नाममा अन्धविश्वास गरी गराइराखेको पनि देखिन्छ ।

पहिलेको जन्ममा भेषज्य गुरु वैदूर्यप्रभ तथागतको नाम सुनेको छ भने यो कुशल मूलको प्रभावबाहु सबै दुःख

मुक्त हुन्छ, तीक्ष्णेन्द्रिय, पण्डित, वक्ता, मेधावी र बुद्धिमानी हुन्छ भनेर बौद्ध विद्वानले लेखिराखेको पनि देखिन्छ । त्यसैले बुद्धधर्मको संघर्षस्था विहार बहीका पदाधिकारीहरू तथा धर्मगुरु विद्वानहरूले माथि उल्लेखित कर्मको फल भोग गर्नुपर्ने कुरा स्पष्ट बोध गरी धर्मचित्त विकसित गर्न आवश्यक पाइला चाल्नु परिहरेको छ । सबै धर्मको लक्ष्य भनेको कुशल मंगल सेवाको कामकुरो गर्ने मैत्रीकरुणा समान भावना विकसित गर्ने नैतिकवान चरित्रवान भएर विवेकबुद्धि प्रयोग गरी राग, द्वेष मोह अहंकार ममकार निवारण गर्न हो ।

यथार्थ रूपले धर्म नबुझी अल्पज्ञ भइरहेकालाई छलछाम गरेर जान्ने बुझ्ने भनेकाहरूले धर्मको नाममा लाभदायक ज्ञान लिएर जीवन निर्वाह गरिरहेको पनि देखिन्छ । भारपुरके विवाई तन्त्रमन्त्रको आधार लिएर उपचार गर्ने पहिलेदेखि परम्पराको प्रचलनमा देखापरेको छ । कहि त हुलका हुल देखाउन आउने रहेछ । कुनै निर्देशीले आफ्ना मन नपरेकालाई सिध्याइदिनु भनेर उपचारकलाई अनुरोध गरेको पनि देखिन्छ ।

आजकलको विज्ञानको युगमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा धेरै प्रगति भएको प्रत्यक्ष देखिन्छ । फलस्वरूप पहिलेभन्दा मानिसको सरदर आयु वृद्धि भइसकेको छ । तर अभ पनि प्रज्ञा नभएका र अन्धभक्त भइरहेका पनि कम नभएकाले परम्परागत प्रचलनमा देखाउन जाने पनि प्रत्यक्ष देखिन्छ । माथि उल्लेख भएका विवरणबाट पनि यस कुरा प्रमाणित हुने भयो ।

समाजमा विद्यमान भइरहेको उपत्यकाको वज्रयान सम्प्रदायतिर गम्भीर रूपले खोजिहेर्दा धेरै जसो ठाउँमा यथार्थ रूपले बुद्धधर्मको उल्टो ईश्वरवाद, जातपात, मद्य माँसको प्रचलन भइरहेको छ । हुन त पहिले शाह तथा राणाकालमा बुद्धधर्म राम्री प्रचार गर्न नहुने अवस्थामा गुरुजुहरूले उपत्यकाको ऐतिहासिक विहार बहीमा पूजापाठ कर्मकाण्ड संस्कार गरेर पनि बचाइराखेको थियो भन्ने अवस्था रहेछ । तर अहिले समय बदलिइसकेको छ । राज्यको शासन एकतन्त्रीय कालमा प्रजातन्त्र, अब त लोकतन्त्र-गणतन्त्र भएको राम्रो प्रगति भएको भनेतापनि व्यवहारमा लागु गर्न नसकदा नाजुक अवस्था पनि भैरहेको छ ।

जुनसुकै धर्ममा पनि यथार्थ रूपले धर्म बुझनको लागि आफ्नो तरिकाले दीक्षा लिने प्रचलनको लक्ष्य भनेको शिक्षा ग्रहण गर्नु हो, उदाहरणको निम्ति वज्रयान सम्प्रदायमा चक्रसम्बरको दीक्षा भएको छ । यसको तरिका प्रगतिशील देखिन्छ । केटाकेटीलाई वर्णमाला बुझाउनको लागि (खरायो

ख) भनेर पढाउनुको उद्देश्य भनेको खरायो देखाएर ख अक्षर चाँडै बोध गराउने आकर्षित उपाय हो । यस्तै तरिकाले वज्रयानदीक्षाको मुख्य धर्मदर्शन भनेको सप्तत्रिंशत् सम्बोधिपाक्षिका भएको छ । यस दर्शन छिटो बोध गराउनको निमित्त चक्रसम्बर वज्रवाराही एक र अरु छत्तिस सम्बर सिर्जना गरिराखेको रहेछ । यसको प्रगतिशील पाइला भनेको एक एक दर्शनको एक एक देवता सिर्जना गरेर वर्णमाला अनुसार सप्तत्रिंशत् सम्बोधिपाक्षिका (स्मृत्युप्रस्थान-४, सम्प्रहाण-४, ऋद्धिपाद-४, इन्द्रिय-५, बल-५, बोध्यङ्ग-७, आर्याष्टाङ्गिक मार्ग-८) दर्शन बोध गरेर व्यवहारमा प्रयोग गर्नको लागि ३७ देवताहरू सिर्जना गरिराखेको प्रशंसनीय छ । तर आजकल धेरै जसोले देवताहरू पूजा मात्र गेर खानपिउनमा आशक्त भई त्यसको दर्शन बोध नगरेको रहेछ । ३७ देवताहरू परिकल्पित प्रज्ञामूर्ति मात्र भएकोले अनीश्वरवाद प्रमाणित भैरहेको स्पष्ट देखिन्छ । त्यसैले यस विषय सम्बद्ध पदाधिकारीहरूले सचेत भई विहार बहीमा धार्मिक कार्यक्रममा अनि दीक्षा दिदा सम्पत्रिंशत् सम्बोधिपाक्षिका धर्मदर्शन बोध गरी गराई अग्रसर हुन समयको माग छ । अस्तु ॥

(सन्दर्भ पुस्तक: बौद्ध ऋषि महाप्रज्ञाकृत परमार्थ

पाप कर्म (अकुशल कर्म) कहिल्यै नगर्नु

पुण्य (कुशल कर्म) गर्दै जानु ।

आफ्नो चित्तलाई (मन) शुद्ध गर्नु

यही नै बुद्धको उपदेश हो ।

बिश्व मोटर ट्रेडर्स

ख-२, ४०८, पुतलिसडक, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं.: ०१-२२९२२३०, ९७२९४०२९०५ / ३२०५४४

E-mail: vmtautoparts@wlink.com.np

टोयोटा, मित्सुबिसि, निशान, इसुजु, सुजुकि इत्यादि
गाडिका पार्ट्सहरूको लागि सम्पर्क गर्नुहोस् ।

स्वयम्भूको प्रतापुरको संरक्षण

विश्व सम्पदाको सूचीमा रहेको पवित्र बौद्धस्थल स्वयम्भू नेपाली राष्ट्रियता र सांस्कृतिक गौरवको परिचय हो । नेपालको प्रतिष्ठालाई विश्वसामू परिचित गराउने यस स्तूप र मन्दिरको महत्त्वपूर्ण हात छ । दिनुहुँ हजारौ व्यक्तिहरूबाट स्वयम्भूको दर्शन गरी आफूलाई पावनताको अनुभूति गर्नेन् । यसैले यस स्वयम्भूको आफूनै विशेषता छ । तर दैव संयोग स्वयम्भू महाचैत्यको दाहिनेपटी रहेको प्रतापुर मन्दिरलाई गत वि.सं. २०६७ फागुण ३ गते विहानै चट्याङ्ग परेर ठूलो क्षति पुऱ्यायो । चट्याङ्गले गर्दा मन्दिरको वरिपरि धेरै भागहरू प्वाल परी ८५ फिट अग्लो यो ऐतिहासिक मन्दिरको जगसम्म असर पारेको छ । चट्याङ्गले गर्दा मन्दिरभित्र रहेका मूर्तिहरू टुक्रा टुक्रा भए । आज दशमहिना भइसक्यो, यसको निर्माणका लागि भनी जगैदेखि भत्काइए तापनि निर्माण कार्यमा किन बेवास्ता गरेका हुन् ? यसले गर्दा स्वयम्भूको दुखै मन्दिरको दायाँ र बायाँ रहेको प्रतापुर र अनन्तपुर मन्दिर रहेकोमा अहिले यस पवित्र स्वयम्भूको परिसरहरैमा नरमाइलो भइरहेको छ । यसको निर्माण कहिले पूरा हुने हो, विन्ताको विषय भएको छ । यसरी धेरै समयसम्म भग्नावशेष अवस्थामा रहेदा यहाँ रहेका पुरातात्त्विक महत्त्वका वस्तुहरू हराउने सम्भावना रहन्छ । यसरी विजोग अवस्थमा रहनु नेपाली समाजलाई यसले के कस्तो प्रभाव पार्न सक्छ सबैले बुझ्नु आवश्यक छ । सांस्कृतिक सम्पदा राष्ट्र र जनताको अमूल्य नीधि हो । स्मरणीय छ, वि.सं. २०६० सालको साउन १९ गते पनि यसै प्रतापुर मन्दिरमा आगलागी भएको थियो । त्यतिबेला ४२ लाखको लागतमा यस मन्दिरको तत्काल निर्माण गरियो । यसरी पटक पटक मन्दिरमा घटना घट्नु राज्यको लागि नराम्रो लक्षण मानिन्छ । यसकारण यस ऐतिहासिक स्वयम्भूको परिसरको प्रतापुर मन्दिरलाई यथासक्य निर्माण गरी देशमा

मुनीन्द्ररत्न वज्राचार्य

प्राचीन ऐतिहासिक एवम् पुरातात्त्विक महत्त्वका स्थलहरू सुरक्षा तथा संरक्षण समयमै गर्नु जरूरी छ । धार्मिक तीर्थयात्री र पर्यटकहरू यस्तो आकर्षक केन्द्रका स्थानहरूको दुरावस्था देखी उनीहरू कस्तो सोचाई लिएर जाने हुने त्यो बुझ्नु आवश्यक छ ।

शान्तिस्वस्ति गर्नु जरूरी भएको छ । यस स्वयम्भू महाचैत्यको महत्त्वलाई बुझ्नु जरूरी पनि छ ।

स्वयम्भू महाचैत्यको स्थापना पौराणिक कथनअनुसार विपस्ती बुद्धबाट गरिएको मानिन्छ । यस पवित्र भूमिमा अने कन बुद्ध, ऋषिमुनीहरू, राजामहाराजाहरू यही स्वयम्भूको दर्शन

गर्न यहाँ आएका विभिन्न वंशावलीमा उल्लेख छ । विभिन्न बुद्धहरूमा शिखी, विश्वभू आदिको पनि आगमन भएको थियो । स्वयम्भू पुराणअनुसार श्री स्वयम्भू भगवान्को दर्शनार्थ त्रेतायुगमा महामञ्जुश्री बोधिसत्त्व महाचीनको पञ्चशीर्ष पर्वतबाट के शीनी र उपके शीनी (वरदा र मोक्षदा) भनिन्छ लक्ष्मी र सरसस्वती देवीहरू दायाँबायाँ राखेर स्वयम्भूको दर्शन गर्न नेपाल आएका थिए । स्वयम्भूको झलमलाउँदो विलक्षण ज्योतिरूप देखेर मञ्जुश्री प्रभावित भई नागदहमा पानी सुकाइ दिएपछि यहाँका नागाराजहरू विस्थापित भएपछि मानिस बस्न योग्य हुनपुगे । आफूसाथ ल्याएका वरदालाई फुलोचोकी र मोक्षदालाई ध्यानाचोक पर्वतमा विराजमान गराइयो । यसै गौडदेशका महाराजा प्रचण्डदेव नेपालमा आई स्वयम्भूको दर्शन गर्नाए । गुणाकर भिक्षुबाट प्रवजित भई शान्तश्री हुनपुगे । भनिन्छ शाक्यमुनि बुद्ध, सम्राट अशोक पनि स्वयम्भू दर्शन गर्न आएका थिए । यसरी स्वयम्भूको दर्शन गरी यसको ऐतिहासिक महत्त्व हुनपुगेको छ ।

३०३० अन्तिम

स्वयम्भूको अग्रभागमा विशाल स्तूप छ भने यसको दायाँ उत्तरतर्फ प्रतापपुर मन्दिर छ र बायाँ दक्षिणतर्फ अनन्तपुर रहेको छ । गन्धकूट शिखर शैलीमा रहेको प्रतापपुर र अनन्तपुर मन्दिर प्रताप मल्लबाट ने. सं. ७७५ चित्रा नक्षत्र शिवयोग आषाढ शुक्ल नवमी शुक्रवारका दिन स्थापना गरिएको हो । यसको स्थापना विशेष अवसरमा भएको थियो । प्रताप मल्लको शासनकालमा पानी नपरेर सुख्खाले हाहाकार मच्चिएको थियो । पछि ज्योतिषीको मल्लाहअनुसार स्वयम्भूको फेदीमा रहेको शान्तिपुर मन्दिरको गुफाभित्र रहेको नौवटा नागराजाहरूका रगतबाट लेखिएको गुणकाम देवको पालादेखिको पुस्तक घाममा सुकाएमा पानी पर्ने भनिएपछि यसै जलवृष्टि हुने पुस्तक पाउनका लागि राजा प्रताप मल्ल आफैले तान्त्रिक विधिको दीक्षाप्राप्त गरी शान्तिपुरभित्र प्रवेश गरी पुस्तक ल्याई जलवृष्टि गराए । सोही कार्यको सिद्धिप्राप्त भएकोले कीर्ति राख्न राजा प्रताप मल्लले स्वयम्भूको विशाल वज्रधातु मण्डलमाथि वज्र राखी आफैनी रानी अनन्त प्रियाको सम्फनामा अनन्तपुर र आफैनै नाउँको सम्फनामा प्रतापपुरको निर्माण गरेका हुन् । यी दुई ठूला मन्दिर अनन्तपुर र प्रतापपुर स्वयम्भूको आकर्षण केन्द्र बनेको छ । यी दुई मन्दिरभित्र विभिन्न मूर्तिहरू छन् । यसको संरक्षण गर्नु जरुरी भएको छ । अनिष्ट, प्रलय, अनावृष्टि, अतिवृष्टि र विशेष अवसरमा

मात्र विविध पूजा गरी खालिने मन्दिर आज खुल्ला भई अशोभनीय अवस्थामा रहेको देखिन्छ ।

प्राचीन ऐतिहासिक एवम् पुरातात्त्विक महत्त्वका स्थलहरू सुरक्षा तथा संरक्षण समयमै गर्नु जरुरी छ । धार्मिक तीर्थयात्री र पर्यटकहरू यस्तो आकषर्क केन्द्रका स्थानहरूको दुरावस्था देखी उनीहरू कस्तो सोचाई लिएर जाने हुने त्यो बुझ्नु आवश्यक छ । हरेक राष्ट्रले आफैनो देशको सांस्कृतिक धरोहर उँचो र दिगो राख्न हरसंम्बव प्रयत्न गरिरहेको हुन्छ । स्वयम्भूको यी दुई विशाल मन्दिर र स्तूपले पनि स्वयम्भूलाई आकर्षित तुल्याएको थियो । आज चट्टाङ्गले क्षति भएको प्रतापपुर मन्दिरलाई भत्काई लथालिङ्ग छाडी मूक र मौन रहनु निकै लाजमदौ भएको छ । हरेक योजनामा पुरातात्त्विक स्थलहरूको संरक्षणका लागि आकस्मिक कोष सुरक्षित राख्नु जरुरी छ । केवल विदेशीदाताहरूको मात्र मुख्यपेक्षी हुनु अशोभनीय छ । तर दुःखको कुरा, यी अमूल्य सम्पदाहरूलाई संरक्षणतर्फ चाहिँदो दृष्टि पुन्याएको देखिंदैन । यसकारण समयमै यी सम्पदाहरूको संरक्षण गरी वातावरणलाई स्वच्छ तुल्याउनु परेको छ । देशमा भइरहेको राजनीतिकरणमा मात्र ध्यानदिदा यस्ता सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षणमा ढिलाइ हुनेछ ॥

munindra.bajracharya@gmail.com

अनिच्चावत संखारा

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उपजिज्ञावा निरुज्जन्मन्ति तेसंजपसमो सुखो ॥

ईश्वरमान सिंह

जन्म: १९९५ पुस १० गते
दिवंगत: २०६८ पुस १८ गते

आनन्दकुटी विहार संस्थाका कार्यकारिणी सदस्य एवं
चिरपरिचित वरिष्ठ पत्रकार दिवंगत ईश्वरमान सिंहको
असमायिक निधनमा शोक संतप्त परिवारप्रति धैर्यधारण
गर्न सकोस् भनी समवेदना प्रकट गर्दछौं ।
साथै
सुगति प्राप्त होस् भनी विहार परिवार कामना गर्दछ ।

आनन्दकुटी विहार संस्था

स्वयम्भू, काठमाडौं

पालि-त्रिपिटक अनुवाद-माला :

महापरिनिर्वाण-सूत्रको आधारमा

बुद्धको अन्तिम यात्रा विवरण-८

गताङ्गबाट क्रमशः

“आनन्द ! के तिमी तथागतको बोधिमाथि विश्वास गर्दौ ?”

“भन्ते ! विश्वास गर्दूँ।”

“आनन्द ! त्यस्तो भए किन तिमीले तेस्रो पटकसम्म तथागतलाई ठूलो दबाव दिई छौ ?”

“भन्ते ! मैले भगवान्‌को सम्मुखमा यो सुनेको थिएँ, भगवान्‌को सम्मुखमा ग्रहण गरेको थिएँ— आनन्द ! जसले चार ऋद्धिपाद भावना गरिसकेको हुन्छ, वृद्धि गरिसकेको हुन्छ, त्यसलाई सही बाटोमा लगाई सकेको हुन्छ, हृदय (वत्य) मा ठीक रूपमा बसालिसकेको हुन्छ, स्थिर गरिसकेको हुन्छ, त्यसबाट पूर्णतः परिचित भइसकेको हुन्छ, सुमारब्द्य भइसकेको हुन्छ, भने यदि उसले चाहेमा कल्पभर अथवा कल्पको अवशिष्ट

भागसम्म पनि बाँचिरहन सक्छ, आनन्द ! तथागतले यी चारैवटा ऋद्धिपाद भावना गरिसकेको छ, तथागतले चाहेको खण्डमा कल्पभर वा त्यसको बाँकी भागसम्म पनि बाँचिरहन सक्छ। (भनी सुनेको थिएँ)

“आनन्द ! यो कुरामा विश्वास (श्रद्धा) गर्दौ ?”

“विश्वास गर्दूँ, भन्ते !”

“आनन्द ! त्यस्तो भए यो तिमै दुष्कृत हो, तिमै अपराध हो, कि तथागतले यतिको स्थूल (स्पष्ट) संकेत गर्दागर्दै, स्पष्ट सम्भावना (उदारभाव) देखाउँदेखाउँदै तिमीले बुझन सकेनौ तथा तिमीले तथागतसँग याचना गरेनौ — “भन्ते ! भगवान् कल्पभर रहनुहोस्, सुगत ! कल्पभर रहनुहोस्, बहुजन हितको निमित्त कल्पभर रहनुहोस्। आनन्द ! यदि तिमीले याचना मात्र गरेको भए तथागतले दोस्रो पटक सम्म मात्र अस्वीकृत गर्नु भए पनि तेस्रो पटक अवश्य स्वीकार गर्नुहुन्थ्यो। आनन्द ! त्यसैले यो तिमै दुष्कृत हो, तिमै अपराध हो।”

“आनन्द ! एक चोटि म राजगृह स्थित गृधकूट पर्वतमा बसिरहेको थिए। आनन्द ! त्यहाँ पनि मैले तिमीलाई यस्तो भनेको थिए — आनन्द ! राजगृह रमणीय छ, गृधकूट-पर्वत रमणीय छ। आनन्द ! जसले चार ऋद्धिपाद भावना गरिसकेको हुन्छ … यदि उसले चाहेमा कल्पभर अथवा कल्पको

६ दुण्ड बहादुर वज्राचार्य

यस्ता शील हुन् यस्ता समाधि हुन् यस्ता प्रज्ञा हुन्। शीलद्वारा प्रभावित भएको समाधि महाफलद्वारी र महा आनिशंस हुन्छ। समाधिद्वारा प्रभावित भएको प्रज्ञा महाफलद्वारी र महा आनिशंसतर हुन्छ।

अवशिष्ट भाग सम्म पनि बाँचिरहन सक्छ।

आनन्द ! तथागतले यी चारै वटा ऋषिपाद भावना गरिसकेको छ … यदि तथागतले इच्छा गरेको खण्डमा कल्पभर वाँचीरहन सक्छ। तथागतले यतिको स्थूल संकेत गर्दा गर्दै … तिमीले बुझन सकेनौ … याचना गरेनौ — ‘भन्ते ! भगवान् कल्पभर रहनुहोस् …।’ आनन्द ! त्यसैले यो तिमै दुष्कृत हो, तिमै अपराध हो।’

“आनन्द ! एक चोटि म त्यहाँ नै राजगृह स्थित गौतम न्यग्रोधमा बसिरहेको थिए … पूर्ववत् …। … राजगृह स्थित चोर प्रपातमा …। राजगृह स्थित चोरपर्वतको पार्श्वस्थ सप्तपर्णी गुफामा … …। राजगृह स्थित ऋषिगिली पर्वत सँगै कालशिलामा … …। … राजगृह स्थित शीतवनको सवैषिङ्गक पर्वतमा …। … राजगृह स्थित तपोदाराममा … …। राजगृह स्थित वेणुवनको कलन्दक

निवापमा …। … राजगृह स्थित जीवको आम्रवनमा …। … राजगृह स्थित मद्रकुक्षि मूगदावमा बसिरहेको थिए। आनन्द ! त्यहाँ पनि मैले तिमीलाई यस्तो भनेको थिए। “आनन्द ! … रमणीय छ। राजगृह रमणीय छ … गोतम न्यग्रोध रमणीय छ …। आनन्द ! जसले चार ऋद्धिपाद भावना गरिसकेको हुन्छ … यदि उसले चाहेमा कल्पभर वाँचिरहनु सक्छ। आनन्द ! तथागतले यी चारैवटा ऋद्धिपाद भावना गरिसकेको छ … तथागतले चाहेको खण्डमा कल्पभर वाँचिरहन सक्छ। आनन्द ! तथागतले यतिको स्थूल (स्पष्ट) संकेत गर्दा गर्दै, स्पष्ट सम्भावना (उदार भाव) देखाउँदा देखाउँदै तिमीले बुझन सकेनौ तथा तिमीले तथागतसँग याचना गरेनौ — ‘भन्ते ! भगवान् कल्पभर रहनुहोस्, सुगत ! कल्पभर रहनुहोस्, बहुजन हितको निमित्त कल्पभर रहनुहोस्।’ आनन्द ! यदि तिमीले याचना गरेको भए तथागतले दोस्रो पटक सम्म अस्वीकृत गर्नु भए पनि तेस्रो पटक अवश्य स्वीकार गर्नुहुन्थ्यो। आनन्द ! त्यसैले यो तिमै दुष्कृत हो, तिमै अपराध हो।”

“आनन्द ! एक चोटि म यहाँ नै वैशालीको उदयन चेतिय (चैत्य) मा बसिरहेको थिए। आनन्द त्यहाँ पनि मैले तिमीलाई यस्तो भनेको थिए — आनन्द ! वैशाली रमणीय छ। उदयन चेतिय रमणीय छ … (पूर्ववत्) …। आनन्द !

१६

भाग्यभूमि

त्यसैले यो तिमै दुष्कृत हो, तिमै अपराध हो ।”

“आनन्द ! एक चोटि म यहीं नै वैशालीको गोतमक चेतियमा बसिरहेको थिएँ … (पूर्ववत्) … । आनन्द ! एकचोटि म यहीं नै वैशालीको सतम्ब चेतियमा बसरहेको थिएँ … (पूर्ववत्) … । आनन्द ! एकचोटि म यहीं नै वैशालीको सारन्दद चेतियमा बसिरहेको थिएँ … (पूर्ववत्) … । आनन्द ! एकचोटि म यहीं नै वैशालीको सारन्दद चेतियमा बसिरहेको थिएँ … (पूर्ववत्) … । आनन्द ! आज म यहीं चापाल चेतियमा मैले (तिमीलाई) भनेको थिएँ – “आनन्द ! वैशाली रमणीय छ, उदयन चेतिय रमणीय छ, गौतमक चेतिय रमणीय छ, सारन्दद चेतिय रमणीय छ, चापाल चेतिय रमणीय छ । आनन्द ! जसले चार ऋद्धिपाद भावना गरिसकेको हुन्छ, … यदि उसले चाहेमा कल्पभर … बाँचिरहन सक्छ । आनन्द ! तथागतले यी चारैवटा ऋद्धिपाद भावना गरिसकेको छ, … तथागतले इच्छा गरेको खण्डमा कल्पभर … बाँचिरहन सक्छ । आनन्द ! तथागतले यतिको स्थूल संकेत गर्दा गर्दै … तिमीले बुझ सकेनौ तथा तिमीले तथागतसँग याचना गरेनौ – ‘भन्ते ! भगवान् कल्पभर रहनुहोस्, सुगत ! कल्पभर रहनुहोस् ।’ आनन्द ! यदि तिमीले याचना गरेको भए तथागतले दोस्रो पटक सम्म अस्वीकृत गर्नु भए पनि तेस्रो पटक अवश्य स्वीकार गर्नुहन्थ्यो । आनन्द ! त्यसैले यो तिमै दुष्कृत हो, तिमै अपराध हो ।”

“आनन्द ! के मैले तिमीलाई पहिले नै भनेको थिइन – ‘सबै प्रिय तथा मनापसित छुट्नु (वियोग हुनु) पर्छ, छोड्नुपर्छ, अन्यथाभाव हुनुपर्छ, सो ती (कुरा) सबै निरन्तर कसरी सँगै बस्न पाउला ? जिति पनि उत्पन्न भए, भूत छन्, संस्कृत छन् (ती सबै) नाशवान् हुन् । हाय ! ती नाश नहोस् । यस्तो सम्भव छैन । आनन्द ! जुन यो तथागतले जीवन संस्कार (आयुःसंस्कार) छाङ्नुभयो, त्याग्नुभयो, प्रहीण गर्नुभयो, प्रतिनिःसृष्ट गर्नुभयो, तथागतले वास्तविक सत्य कुरा भन्नुभएका थिए – चाँडै नै (न चिर) तथागतको परिनिर्वाण हुनेछ । आजको तिन महिना पछि तथागत परिनिर्वाण हुनेछ । जीवित रहनको कारण पुनः फर्केर आउनु तथागतको निमित्त सम्भव छैन ।”

“आऊ, आनन्द ! जहाँ महावन कूटागारशाला छ, त्यहाँ जाओै ।” “हवस् भन्ते !” भनी आयुष्मान् आनन्दले भगवान्लाई प्रत्युत्तर दिए ।

अनि, भगवान् आयुष्मान् आनन्द साथै लिएर जहाँ महावन कूटागारशाला छ, त्यहाँ जानुभयो । त्यहाँ जानुभई आयुष्मान् आनन्दलाई यस्तो आज्ञा गर्नभयो – “आऊ, आनन्द ! वैशालीमा बसेका जिति पनि भिक्षुहरू छन् उनीहरू सबैलाई उपस्थानशालामा एकत्रित गराओ ।”

“हवस्, भन्ते !” भनी आयुष्मान् आनन्दले भगवान्लाई प्रत्युत्तर दिएर वैशालीमा बसेका सबै भिक्षुहरूलाई उपस्थानशालामा एकत्रित गराउनुभयो । एकत्रित गराइसकेपछि जहाँ भगवान् हुनुहन्थ्यो त्यहाँ गए । त्यहाँ पुरोपछि भगवान्लाई अभिवादन गरी एक छेउ बसे । एक छेउ बसेका आयुष्मान् आनन्दले भगवान्लाई यस्तो निवेदन गरे – “भन्ते ! भिक्षुसङ्गलाई एकत्रित गराइ सकेको छ, अब भगवान्ले समय हेरी गनुहोला ।” अनि भगवान् जहाँ उपस्थानशाला छ, त्यहाँ जानुभई विच्छाइराखेको आसनमा बस्नुभई भगवान्ले भिक्षुहरूलाई आमन्त्रणा गर्नुभयो – “भिक्षु हो ! … अतः मैले तिमीहरूलाई जे जति धर्म अभिज्ञाद्वारा देशना गरेको हुँ त्यसलाई तिमीहरूले राम्ररी सिकेर, (त्यसको) अभ्यास गर, (त्यसको) भावना गर, (त्यसलाई) वृद्धि गर जसले गर्दा यो ब्रह्मचर्य (बुद्धशासन) अध्वनीय, चिरस्थायी होस्, यो (ब्रह्मचर्य) बहुजन हितको निमित्त, बहुजन सुखको निमित्त, लोकलाई अनुकम्पाको निमित्त, देवमनुष्यहरूको अर्थ, हित, सुखको निमित्त होस् । भिक्षु हो ! मैले तिमीहरूलाई कुनचाहिं धर्म अभिज्ञाद्वारा देशना गरेको हुँ जसलाई तिमीहरूले राम्ररी सिकेमा, (त्यसको) अभ्यास गरेमा, (त्यसको) भावना गरेमा, (त्यसको) वृद्धि गरेको यो ब्रह्मचर्य (बुद्धशासन) अध्वनीय, चिरस्थायी हुने र यो (ब्रह्मचर्य) बहुजन हितको निमित्त देवमनुष्यहरूको अर्थ, हित, सुखको निमित्त हुन्छ ? जस्तो कि (१) चार स्मृतिप्रस्थान, (२) चार सम्यक् प्रधान, (३) चार ऋद्धिपाद (४) पाँच इन्द्रिय, (५) पाँच बल, (६) सात बोध्यङ्ग र (७) आर्याष्टाङ्गिकमार्ग । भिक्षु हो ! यही अभिज्ञाद्वारा देशना गरेको धर्म हो जसलाई तिमीहरूले राम्ररी सिकेमा, त्यसको अभ्यास गरेमा, भावना गरेमा, यो ब्रह्मचर्य (बुद्धशासन) अध्वनीय, चिरस्थायी हुनाको साथै यो (ब्रह्मचर्य) बहुजन हितको निमित्त … देवमनुष्यहरूको अर्थ, हित, सुखको निमित्त पनि हुनेछ ।

अनि भगवान्ले भिक्षुहरूलाई आमन्त्रण गर्नुभयो – “हन्द भिक्षु हो ! अब म भन्दछु कि – सबै संस्कारहरू नःश्वर हुन्, अप्रमादपूर्वक सम्पादन गर । चाँडै नै (न चिर) तथागतको परिनिर्वाण हुनेछ । अब तिन महिनापछि तथागत परिनिर्वाण हुनेछ । भगवान्ले यति भन्नुभयो । यति भन्नुभएपछि सुगत शास्ताले फेरि यसो भन्नुभयो –

मेरो आयु परिपक्व (पूर्ण) भइसक्यो, अब मेरो जीवन थोरै बाँकी छ ।

म तिमीहरूलाई छोडेर जान्दैछु । मैले आफ्नो गर्नु पर्ने कर्तव्य पूरा गरिसकें ।

भिक्षु हो ! तिमीहरू अप्रमाद (निरलस), स्मृतिमान तथा सुशील बन ।

सङ्खल्पलाई सुसमाहित (राम्ररी समाधान) गरेर आफ्नो चित्तलाई नियन्त्रित गर ।
जसले यो धर्म विनयमा अप्रमाद भई उद्योग गर्दछ त्यसैले (मात्र) यो भवागमन (पुनः पुनः जन्म मरण) संसार छोडी दुःखहरूको समूल अन्त (नाश) गर्दछ ।

वैशाली अन्तिम दर्शन : अनि, भगवान् पूर्वाण समयमा चीवर पहिरी पात्र चीवर ग्रहण गरी वैशालीमा पिण्डपात्रको निमित्त जानुभयो । वैशालीमा पिण्डपात्र गएर भोजन सिद्धिएपछि नागवलोकन (हातीले जस्तै फर्केट अबलोकन गर्ने) गर्नुभई वैशाली हेनुभई, आयुष्मान् आनन्दलाई आमन्त्रणा गर्नुभयो – “आनन्द ! आजको यो तथागतको वैशाली दर्शन अन्तिम हुनेछ । आऊ, आनन्द ! जहाँ भण्डग्राम छ, त्यहाँ जाओ ।” “हवस्, भन्ते !” भनी आयुष्मान् आनन्दले भगवान्लाई प्रत्युत्तर दिए ।

अनि भगवान् महत् भिक्षुसङ्ख्याथ जहाँ भण्डग्राम हो त्यहाँ जानुभयो । त्यहाँ भगवान् भण्डग्राममा वस्नुभयो । त्यहाँ भगवान्ले भिक्षुहरूलाई आमन्त्रणा गर्नुभयो – “भिक्षु हो ! चार धर्म अनुबोध नभएकोले=प्रतिवेध नभएकोले यसरी दीर्घकालदेखि मेरो र तिमीहरूको (यसरी) दौडिरहनु परेको थियो= संसरण (आवागमन) मा पडिरहेको थियो । (१) भिक्षु हो ! आर्यशील अनुबोध नभएकोले=प्रतिवेध नभएकोले यसरी दीर्घकालदेखि (सम्म ?) मेरो र तिमीहरूको (यसरी) दौडिरहनु परेको थियो=संसरणमा पडिरहेको थियो । (२) भिक्षु हो ! आर्य समाधि अनुबोध नभएकोले … (पूर्ववत्) (३) भिक्षु हो ! आर्य प्रज्ञा अनुबोध नभएकोले … (पूर्ववत्) (४) भिक्षु हो ! आर्य विमुक्ति अनुबोध नभएकोले … संसरणमा पडिरहेको थियो । भिक्षु हो ! अब (किनकि) आर्यशील आर्य समाधि … आर्य प्रज्ञा … आर्य विमुक्ति … अनुबोध भएकोले=प्रतिवेध भएकोले यसरी दीर्घकाल देखि मेरो र तिमीहरूको दौडिरहनु परेन=संसरणमा पडिरहनु परेन । भव तृष्णा नष्ट भयो, भवनेति क्षीण भयो, अब फेरि जन्म लिनुपर्ने कारण भएन ।

भगवान्ले यति भन्नुभयो । यति भन्नुभएपछि सुगत शास्ताले फेरि यसो भन्नुभयो –

“यशस्वी गौतमले अनुत्तर शील, समाधि, प्रज्ञा र चित्तविमुक्ति – यी चार धर्मको ज्ञान एवं प्रत्यक्ष अनुभव गरे ।”

“यी धर्म यथाभूत (यथार्थ) जानेर भिक्षुहरूलाई तिनको उपदेश दिए । अब उहाँ स्वयं तथा अर्काको दुःख नाश गर्ने चक्षुष्मान् बुद्ध परिनिर्वाण हुन गइरहेको छ ।”

त्यहाँ भण्डग्राममा बस्नुहुंदा भगवान्ले भिक्षुहरूलाई धेरैजसो यही नै धर्मदेशना गर्नुभएको थियो – यस्ता शील हुन्, यस्ता समाधि हुन्, यस्ता प्रज्ञा हुन् । शीलद्वारा प्रभावित भएको समाधि महाफलदायी र महा आनिशंस हुन्छ । समाधिद्वारा प्रभावित भएको प्रज्ञा महाफलदायी र महाआनिशंसतर हुन्छ । प्रज्ञाद्वारा प्रभावित भएको चित्त महाफलदायी र महाआनिशंसतर हुन्छ । प्रज्ञाद्वारा प्रभावित भएको चित्त राम्ररी आस्रवबाट मुक्त हुन्छ । जस्तो कि कामास्रवबाट, भवास्रवबाट तथा अविद्यास्रवबाट ।

चार महाउपदेश (कसौटी) : तदनन्तर भगवान् भण्डग्राममा यथानुकूल चारिका गर्नुहुँदै आयुष्मान् आनन्दलाई सम्बोधन गर्नुभयो – “यता आऊ, आनन्द ! जहाँ हस्तिग्राम छ, … जहाँ अम्बग्राम (आम्बग्राम) छ … जहाँ जम्बुग्राम (जम्बुग्राम) … जहाँ भोगनगर छ, त्यहाँ जाओ ।” “हवस्, भन्ते !” भनी आयुष्मान् आनन्दले भगवान्लाई प्रत्युत्तर दिए । त्यसपछि भगवान् महत् भिक्षुसङ्ख्याथ जहाँ भोगनगर छ त्यहाँ जानुभयो । त्यहाँ भोगनगरमा भगवान् आनन्द चेतियमा वस्नुभयो । त्यहाँ भगवान्ले भिक्षुहरूलाई आमन्त्रण गर्नुभयो – “भिक्षु हो ! तिमीहरूलाई म चारमहाप्रदेशको उपेदश दिने छु । सुन, राम्ररी मनमा राख, बताउने छु ।” “हवस्, भन्ते !” भनी ती भिक्षुहरूले भगवान्लाई प्रत्युत्तर दिए । भगवान्ले यसो भन्नुभयो –

(१) “भिक्षु हो ! यहाँ कोही भिक्षु यस्तो भन्न सक्छ – आवुसो ! मैले यो भगवान्को सम्मुख (श्रीमुखबाट) सुनेको छु, भगवान्को सम्मुख ग्रहण गरेको छु कि – ‘यो धर्म हो’ ‘यो विनय हो’ ‘यो शास्ताको शासन हो’ । भिक्षु हो ! यस्तो बेला सो भिक्षुको कथनलाई अभिनन्दन नगर्न्, निन्दा नगर्न अर्थात् तिरस्कार नगर्नु । उसको कथनलाई अभिनन्दन नगरीकन, निन्दा नगरीकन सो पद व्यञ्जनलाई राम्ररी बुझेर सूत्रसित तुलना गरी हेर्दा, विनयमा हेर्दा न सूत्रसित मेल खान्छ, न त विनयमा नै देखिन्छ भन्ने (त्यसबेला) विश्वास (निश्चय) गर – अवश्य यो भगवान्को बचन होइन, यो त (यही) भिक्षुको नै दुर्गृहीत रहेछ । त्यस्तो भएमा, भिक्षु हो ! त्यसलाई छोडि देओ । यदि त्यो (कुरा) सूत्रसित तुलना गर्दा विनयमा हेर्दा सूत्रसित पनि मेल खान्छ, विनयमा पनि देखिन्छ भन्ने विश्वास (निश्चय) गर – अवश्य यो भगवान्को बचन हो, यो भिक्षुको सुगृहीत हो । भिक्षु हो ! यसलाई पहिलो महाप्रदेश (भनी) धारण (स्वीकार) गर ।”

ऋग्मशः....

आफैलाई चिन्न सकेमा

लाग्नु छ एक दिन सदाको लागि त्यागी यो शरीर
लानु छ केही आफूसँगै भने त्यो हो पुण्य र पाप

अनागारिका गौतमीवती

हुँदैन केही आफ्नो भन्नु शुन्यताभाषको संसार
भूठो भूमिरिमा रुमलिएको के छ यहाँ सार

अपनाउँछ जो, जस्ले ज्ञानमा लीन भई त्यो मार्ग तथागतको
पाउँछ उसले मोक्ष र निर्वाण सदाको बाटो सुखीको

प्रदर्शन गर्नु भो तथागतले दुःख मुक्तिको बाटो सबलाई
दुःख छन्, जन्म, रोगी र वृद्ध मृत्युले छाडला कस्लाई

क्षण क्षणमा राख्नु चञ्चलयुक्त मनलाई आफ्नो वशमा
सफल हुन्छौं तब हामी आफैलाई चिन्न सकेमा ।

न्हू सुचं

जातक : बोधिसत्त्वया सम्पूर्ण बाख्य पिदनीन ! पिदनीन !! पिदनीन !!!

अनुभवी अनुवादक भाजु दुण्डबहादुर वज्राचार्यज्ञया ल्हातं सललं वंकः याउँक अःएइकः व थइकः नेपाल भाषाय् अनुवादित सम्पूर्ण ५४७ पु जातक बाख्यं प्रत्येक छेय् छेय् संग्रह याना तये माःगु, ब्वने माःगु, ब्वंका न्यने माःगु ग्रन्थत याकनं पिदने त्यंगु झी सकसियां लागी अतीव धर्मगौरवया विषय खः ।

२०५३० बाइ द साइजया लगभग निव्वःत्यां मयाक पृष्ठ दुगु छकोलं ख्गू (6 Volumes) या सेट आः तक नेपाल भाषाया इतिहासय् गुणु विधाय् गुबाले पिहाँ वये त्यंगु दु । सीमित रूपय् पिदनीगु थुपिं जातक सेट पिहाँ वये न्य्यो थः सम्बन्धित विहार वा संघसंस्थाय् वा क्वय्या ठेगानाय् सम्पर्क तया थःथःपिनिगु नां च्चका आरक्षण याना विज्याहुँ/दिसँ । धर्मया मूल ग्रन्थ अध्ययन याना मूल ख्यं थुइकेत थःत अवसर चूलाका विज्याहुँ/दिसँ । जातक सेटया जम्मा मू ३०००/- तका जुइ तर न्हवः दां विया दर्ता नं. (ल्या) सहित रसिद कया तःपिन्त मू २०००/- तकां उपलब्ध जुइ ।

प्रत्येक थेरवादी विहारया प्रमुख भन्ने/गुरुमां वा बौद्ध संघसंस्थातयसं उपरोक्तकथं आरक्षण इच्छुक व्यक्तिपिनिगु नां, ठेगाना, फोन नं आदि संग्रह याना जिपिनापं यथाशिष्ट सम्पर्क तयेत इनाप दु । सीमित जक सेट छापे जुइगु जुया लिपा मदय्का नुगः मछिङ्का: च्चनेमाले फु ।

लुमके बहाल, न्याना विज्याइगु/दीगु प्रत्येक ग्रन्थ सेटपाखे बुद्धशासनयात बालागु तिबः जूवनी । श्रद्धालु प्रकाशक परिवारपाखे पिदनीगु जातक ग्रन्थ सेट विक्रीपाखें प्राप्त जुइगु रकम त्रिपिटक बौद्ध ग्रन्थ प्रकाशन कोषय् दुतिनीगु जुल ।

सम्पर्क :			
वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालय पूर्णबहादुर वज्राचार्य एण्ड सन्स निवास गाःबहाल, यल, मोबाइल नं. ९८४९२९७४२९ फोन नं. ५५४३४२५/५५४३३२६	भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर बौद्धजन विहार, सुनाकोटी मो. ९८४९२९७५८५	भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भु मो. ९८४९२७७८६०	
भिक्षु भद्रिय महास्थविर यम्पि महाविहार, गःछें ९८४९७१३६९९	भिक्षु उपतिस्स महास्थविर संघाराम विहार, ढल्को मो. ९८४९२४०६९५	भिक्षु कोण्डन्य बुद्धविहार, भृकुटीमण्डप ९८५१०४६१८८	भिक्षु पञ्चारतन सुमंगल विहार, लुँखुसी ९८४९२३७२६७
भिक्षु पियदस्ती चतुब्रह्म विहार, मातातीर्थ मो. ९८४९९३९०६४	मदनरत्न मानन्धर धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः मो. ९८५१०३००८५	अनागारिका अगग्राणी अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, शंखमू मो. ९८४९४६१२२६	

A Buddhist Perspective

A Happy Married Life

1. Introduction

From the Buddhist point of view, marriage is neither holy nor unholy. Buddhism does not regard marriage as a religious duty nor as a sacrament that is ordained in heaven. A cynic has said that while some people believe that marriage is planned in heaven, others say that it is recorded in hell also! Marriage is basically a personal and social obligation, it is not compulsory. Man and woman must have freedom either to get married or to remain single. This does not mean that Buddhism is against marriage. Nobody in this world would say that marriage is bad and there is no religion which is against marriage.

Practically all living things come into being as a result of sex life. Among human beings, the institution of marriage has come about so that society guarantees the perpetuation of the human species and also ensures that the young would be cared for. This is based on the argument that children born through the pleasure of sex must be the responsibility of the partners involved, at least until they have grown up. And marriage ensures that this responsibility is upheld and carried out.

A society grows through a network of relationships which are mutually inter-twined and inter-dependent. Every relationship is a whole-hearted commitment to support and to protect others in a group or community. Marriage plays a very important part in this strong web of relationships of giving support and protection. A good marriage should grow and develop gradually from understanding and not impulse, from true loyalty and not just sheer indulgence. The institution of marriage provides a fine basis for the development of culture, a delightful association of two individuals to be nurtured and to be free from loneliness, deprivation and fear. In marriage, each partner develops a complementary role, giving strength and moral courage to one another, each manifesting a

☞ K. Sri Dhammananda

In Buddhism, one can find all the necessary advice which can help one to lead a happy married life. One should not neglect the advice given by the Enlightened Teacher if one really wants to lead a happy married life.

supportive and appreciative recognition of the other's skill in caring and providing for a family. There must be no thought of either man or woman being superior — each is complementary to the other; marriage is a partnership of equality, gentleness, generosity, calm and dedication.

In Buddhism, one can find all the necessary advice which can help one to lead a happy married life. One should not neglect the advice given by the Enlightened Teacher if one really wants to lead a happy married life. In His discourses, the Buddha gave various kinds of advice for married

couples and for those who are contemplating marriage. The Buddha has said, "If a man can find a suitable and understanding wife and a woman can find a suitable and understanding husband, both are fortunate indeed."

The Nature of Love and Pleasure

Love There are different kinds of love, and these are variously expressed as motherly love, brotherly love, sensual love, emotional love, sexual love, selfish love, selfless love, and universal love.

If people develop only their carnal or selfish love towards each other, that type of love cannot last long. In a true love relationship, one should not ask how much one can get, but how much one can give.

When beauty, complexion and youth start to fade away, a husband who considers only the physical aspects of love may think of acquiring another young one. That type of love is animal love or lust. If a man really develops love as an expression of human concern for another being, he will not lay emphasis only on the external beauty and physical attractiveness of his partner. The beauty and attractiveness of his partner should be in his heart and mind, not in what he sees. Likewise, the wife who follows Buddhist teachings will never neglect her husband even though he has become old, poor or sick.

"I have a fear that the modern girl loves to be Juliet, to have a dozen Romeos. She loves adventure The modern girl dresses not to protect herself from wind, rain and sun, but to attract attention. She improves upon nature by painting herself and looking extraordinary." – Gandhi

Sex

Sex by itself is not "evil," although the temptation and craving for it invariably disturbs the peace of mind, and hence is not conducive to spiritual development.

In the ideal situation, sex is the physical culmination of a deeply satisfying emotional relationship, where both partners give and take equally.

The portrayal of love by commercial groups through the mass media in what we call "western" culture is not "real" love. When an animal wants to have sex, it shows its "love," but after having experienced sex, it just forgets about love. For animals, sex is just an instinctive drive necessary for procreation. But a human being has much more to offer in the concept of love. Duties and responsibilities are important ingredients to maintain unity, harmony and understanding in a relationship between human beings.

Sex is not the most important ingredient for happiness in a married life. Those who have become slaves to sex would only ruin love and humanity in marriage. Apart from that, a woman must cease to consider herself as the object of a man's lust. The remedy is more in her hand than in a man's. She must refuse to adorn herself simply to please a man, even if he is her husband. If she wants to be an equal partner with a man, she should dress so that her dignity is enhanced, and she does not become a sex symbol. Marriage for the satisfaction of the sexual appetite is no marriage. It is concupiscence. (Gandhi) Love may indeed be a product of sex, but the reverse is likewise true: sex is an expression of love. In the ideally happy married life, both love and sex are inseparable.

The Buddha's Explanation

We can study the Buddha's teaching regarding the feelings that man and woman have for each other. The Buddha says that he had never seen any object in this world which attracts man's attention more than the figure of a woman. At the same time the main attraction for the woman is the figure of a man. It means that by nature, woman and man give

each other worldly pleasure. They cannot gain happiness of this kind from any other object. When we observe very carefully, we notice that among all the things which provide pleasure, there is no other object that can please all the five senses at the same time beside the male and female figures.

The ancient Greeks knew this when they said that originally man and woman were one. They were separated and the two parts that were divided are constantly seeking to be re-united as man and woman.

Pleasure

Young people by nature like to indulge in worldly pleasures which can include both good and bad things. Good things, like the enjoyment of music, poetry, dance, good food, dress and similar pursuits do no harm to the body. They only distract us from seeing the fleeting nature and uncertainty of existence and thereby delay our being able to perceive the true nature of the self.

The faculties and senses of young people are very fresh and alert; they are very keen to satisfy all the five senses. Almost everyday, they plan and think out ways and means to experience some form of pleasure. By the very nature of existence, one will never be completely satisfied with whatever pleasure one experiences and the resultant craving in turn only creates more anxieties and worries.

When we think deeply about it, we can understand that life is nothing but a dream. In the end, what do we gain from attachment to this life? Only more worries, disappointments and frustrations. We may have enjoyed brief moments of pleasure, but in the final analysis, we must try to find out what the real purpose of our lives is.

When one ceases to crave for sensual pleasure and does not seek to find physical comfort in the company of others, the need for marriage does not arise. Suffering and worldly enjoyment are both the outcome of craving, attachment and emotion. If we try to control and suppress our emotions by adopting unrealistic tactics we create disturbances in our mind and in our physical body. Therefore we must know how to handle and control our human passion. Without abusing or misusing this passion, we can tame our desires through proper understanding.

To be continued.....

तथानन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

५ वर्षे मुद्रीमा साँवाको दोब्बर भुक्तानी गर्ने।

मुद्री बचतमा पाइने व्याजदर

मुद्री अवधि	मासिक	त्रैमासिक	अर्धवार्षिक	वार्षिक
१ वर्ष	११%	११.२५%	११.७५%	१२%
२ वर्ष	११.५%	११.७५%	१२%	१२.५%
३ वर्ष	१२.५%	१२.७५%	१३%	१३.५%
४ वर्ष	१३%	१३.२५%	१३.७५%	१४%
५ वर्ष	१४%	१४.२५%	१४.७५%	१५%

सुपर सेमिन्झ बचत खातामा (दिनिक नोजदाता) ८% व्याजदर

बचतमा पाइने व्याजदर

बचत	व्याजदर
साधारण बचत	८% (६ महिनामा भुक्तानी)
बाल बचत	१२% (५ वर्षमा भुक्तानी)
आवधिक बचत ६/१२/२४/३६ महिना	९%/१०%/११%/१२%
महिला बचत	४२ महिनासम्म रकम जम्मा गरेमा ४३ औं महिनामा ५० किस्ता भुक्तानी।

कर्जा लगानी	व्याजदर
व्यापारीक/व्यक्तिगत कर्जा	१७%
कृषि कर्जा	१७%
सामूहिक जमानी कर्जा	१९%
हायर पर्चेज कर्जा	१६%
शैक्षिक/वैदेशिक रोजगार कर्जा	१७%
आवास कर्जा	१७%
मुद्री कर्जा थप	३%

सानो भन्यांग, स्वयम्भू-१५, काठमाडौं, फोन नं. ४२८८८८८८

Email : canon_se@ail.com

समझनुहोस्

सुरक्षित बचत, उच्च प्रतिफल एवं सरल कर्जाको लागि राजधानी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

संस्थाद्वारा निर्धारित व्याजदर

निक्षेपतर्फ	व्याजदर
१. बचत खाता	१०%
२. मुद्री खाता	त्रैमासिक एकमुष्ट
६ महिना	११.५०%
१ वर्ष	१३%
२ वर्ष	१३.५०%
३ वर्ष	१४%
३ वर्षभन्दा बढी अवधिको लागि आपसी समझदारीमा व्याजदर तय गरिनेछ।	१५%

२ वर्षभन्दा बढी अवधिको लागि रु. २ लाखभन्दा बढी रकम राख्ने मासिक रूपमा १४% का दरले ब्याज प्रदान गरिनेछ।

३. दोब्बर भुक्तानी योजना

यस योजनाअन्तर्गत ५ वर्षे मुद्रीमा साँवाको एकमुष्ट दोब्बर भुक्तानी गरिनेछ। यसमा लाग्ने ब्याज कर संस्थाले ब्याहेरिदिने छ।

४. ज्येष्ठ नागरिक पैन्सन योजना

यस योजनामा सरिक हुनेलाई प्रत्येक महिना तोकिएको निर्धारित रकम प्रदान गरिनेछ, साथै दशै खर्चको रूपमा डेढ महिना बराबरको थप रकम समेत प्रदान गरिनेछ र यसमा लाग्ने ब्याज कर संस्थाले ब्याहेरिदिने छ।

ऋणतर्फ व्याजदर

१. विभिन्न कर्जा १९-२०%

२. व्यवस्थापन शुल्क ३%

(भुक्तानी म्यादभित्र चुक्ता गरेमा १% फिर्ता हुने)

३. मुद्री रसिद धितोमा प्रदान गरेको व्याजदरमा २% थप

राजधानी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

बागबजार, काठमाडौं ३१, फोन : ०१-४२९९२५२

Monks and Devotees

 Awbartha

Those who are carrying out for the propagation perpetuation of Buddha Sasana belong to two categories Monks and Devotees.

Monks alone cannot carry out for the propagation and perpetuation of the Sasana, The devotees alone cannot carry out the propagation and perpetuation of the Sasana either. depending on each other and only if both parties work together the Sasana will flourish and last long. This is the discourse of Lord Buddha.

To work and earn toward obtaining clothing (robes), food (alms-food), building (monastery) and medicine, and other requisites has been prohibited by Lord Buddha, Therefore, monks have to depend on the devotees.

Since people are too busy with economic affairs, social affairs, education and the affairs of the country, they cannot learn the Dhamma discourse completely and are unable to practice it. Therefore, they have to depend on the monks.

There are four kinds of devotees whom monks must depend on. Devotees who are

- a) allowed to ask for but cannot give
- b) allowed to give but can not ask for
- c) allowed to ask and also give
- d) can neither ask for, nor give.

In depending on each other, if these four types are known, monks and devotees will be free from fault and will be able to work for the propagation and perpetuation of the Sasana. If they do not know the four types both the monks and devotees will have faults in depending on each other and will not be able to work for the propagation and perpetuation of the Sasana. Their actions might be detrimental to the Sasana

1) Some devotees would tell monks to ask them if they need robes, alms-food, monastery and medicine (the four requisites). But they (devotees) do not build or renovate monasteries.

Neither do they air out and put the bedding of monks in the sun, nor do they prepare and cook alms-foods, nor do they sweep and do other necessities at the monastery. From these devotees monks can ask for things but such devotees cannot give them anything. Thus they are those from whom monks can ask for but not give anything.

2) Some devotees would build and repair monasteries for monks, sweep and sun the beddings, prepare meals and alms-food and such-like necessities. However, they would not invite the monks to ask for anything they wish for. To these laity the monks can give but cannot ask for anything. Therefore, these devotees can be given but not asked for.

3) Some monks and dayikas (female givers) would invite monks to ask for robes, alms-food, monastery and medicine, the four requisites, whenever they need. They need would build and repair monasteries, sun the beddings, sweep, prepare and cook alms-food and sweet meats and do other duties. From these devotees monks can ask for anything and also give them anything. That is why from these devotees monks can ask for, as well as given them anything.

4) some devotees would not invite monks to ask for robes, alms-food, monastery and medicine, the four requisites, when they wish for, They will not do anything for the monks, from these devotees the monks cannot ask for anything. Neither can they give them anything. Therefore, this type of devotees cannot be asked from and be given.

Monks, as well as devotees who are well versed with the four types of devotees know whom to ask from and whom to be given, so that they can work for the propagation and perpetuation of the Sasana and will be beneficial till they reach nibbhana for which they have wished and aspired.

वालाहस्स जातक

“ये न काह - ती ओवादं ...”
थुगु खं शास्ता॒ जेतवने विहारयाना चंगु
ताकय छम्ह आकुलव्याकुल चित्त जुयाच्चंह
भिक्षुया बारे देशना जुयाबिज्यात ।

क. वर्तमान कथा

शास्ता॒ उम्ह भिक्षुयात न्यना
बिज्यात- “छु छ धात्थे॑ व्याकुल
जुयाच्चनाला ?” “धात्थे॑ हे॑ धासेलि हानं
न्यना बिज्यात- “गुकथं व्याकुल
(उत्कण्ठित) जुयाच्चना ?” लिसः वल-
“छम्ह तिसावसंत तियातः॒ म्ह मिसा खनेवं
कामुकताया भाव उत्पन्न जुउच्चया कारणं” शास्ता॒ धयाबिज्यात-
“भिक्षु ! मिस्तसे॑ थः॒ गु रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श व
(लसपस, ख्यालि, आसक्ति) हासविलासं मिजंतयत आसक्त
याना॑ः जब वयात थः॒ गु वशय दत धयागु पक्का जुइ अले
वयागु शील व धन नष्ट यानाबिइ । उकिं थुमित यक्षणीत
धयातल । न्हापा नं यक्षणीतसे॑ मिसातयगु हावभावं छम्ह
बनिजालयाथाय् वना॑ः व्यापारीतयत आकृष्ट याना॑ः थः॒ के॑ बसय्
तया॑ः हानं मेपि मनूतयत खना॑ः न्हापायापि सकसितं स्यानाबिल ।
अले निखरे॑ हि बा॑ः न्व्याका॑ः अमित मुरुमुरुं न्व्यया॑ः नया॑
(बिल) छ्वत ।” थुलि खं धया॑ः शास्ता॒ पूर्वजन्मया बाखं
कनाबिज्यात ।

ख. अतीत कथा

न्हापा न्हापा ताम्रपर्णी सिरीसवत्थु नांया यक्षया नगर
दु । अन यक्षणीत चंच्चनीगु । गुम्ह व्यापारीया नांया कुचादली,
तज्याइ, उपं वयेवं अपि थः॒ त छाय्पा॑ः नसात्वंसा ज्वना॑ः
दासितसे॑ घेरय् याका॑ः वा मचा बुया॑ः व्यापारीतयथाय् न्व्ययः॒ ने॑
वनी॑ कि उमित थ्व खं वा॑ः चायेके॑ बिइकथं कि - उपि मनूतय
नगरय् थ्यन । न्व्याथासं बुँज्या॑, सा आदि लहिनातः॒ थाय्
मनूत, सा, बिचा॑ आदि क्यनाच्चनी॑ । व्यापारीतयथाय् वना॑ः
धयाच्चनी॑- “थ्व यागु भपादिसं, भोजन यानादिसं” व्यापारीतसे॑
मसिसे॑ अमिसं ब्यूगु भोजन नयाबिइ ।

उपि नयेत्वने याना॑ः आराम याइगु इलय् वना॑ः
उपिलिसे॑ कुशल वार्ता॑ यासे॑ न्यनी॑- “छि गनयाम्ह थे॑ ? गन
भायादिया॑ ? गन भायेगु ? थन छुकीया॑ कारणय् भायादिया॑ ?”
अले उमिसं धाइ- ‘नांया तज्याना॑ः थन वया॑’ । उमिसं अले
थथे॑ धायेगु याइ- “आर्यपि ! जिमि स्वामिपि नं नांयाय
च्वना॑ः वंगु स्वदं दयेधुकल । अपि सिनावन जुइ, छिकपि नं

अनु. अष्टमुनि गुभाजू

व्यापारी हे खः । जिपि छिकपिनि
चरणसेविकात जुया॑ः च्वने ।”

थुकथं व्यापारीतयत मिस्तसे॑ थः॒ गु
हावभावं आसक्त याना॑ः यक्ष नगरय् यनी॑ ।
यदि न्हापा हे ज्वनातयापि मनूत (आ॑ः
म्यानाच्चपि) दःसा उमित जादूया॑ सिखलं
चिना॑ः इयालखानाय् कुनातइ । जब उमिसं
थः॒ पिनि छैय् थः॒ ज्यापि मनूत- गुम्हसिया॑
नांया॑ तज्यात, ध्वमदूसा॑ उखे॑ कल्याणी॑
(नदी), व थुखेर नागद्वीप- थुपि निगुलिंया॑
दथुइ॑ समुद्री॑ सिथयसाथय् चा॑ः हुला॑

चा॑ः हुलाच्चनी॑ । थ्वहे उमिगु॑ स्वभाव जुयाच्चन ।

चन्हु॑ न्यासः॒ थुज्वपि॑ व्यापारीत, गुम्हसिया॑ नांयात
तज्यात, उमिगु॑ नगरय् दित । उपि॑ उमिथाय् वन । अले॑
उमित ल्वः॒ वका॑ः यक्षनगरय् हया॑ः न्हापा॑ गुमित ज्वना॑ तयागु॑
खः॑, उमित जादूया॑ सिखलं चिना॑ः कारागृहय् तयाबिल ।
थाकुलि॑ नकिंम्ह यक्षणी॑ थाकुलिम्ह व्यापारीयात व मेपिसं
मेपि॑ व्यापारीतयत थुकथं थः॒ थः॒ भात दयेका॑ काल ।

उम्ह नकिंम्ह यक्षणी॑ चान्हय् गुगु॑ इलय् व्यापारी॑
द्यनाच्चनी॑ उगु॑ इलय् दनावना॑ः कारागृहय् वना॑ः कुनातयाम्ह॑
मनूयात स्याना॑ः वया॑ ला॑ नया॑ः वइ॑ । मेपिनि॑ नं अथे॑ हे॑ याना॑ः
वइगु॑ जुयाच्चन । गुबलय् नकिंम्ह यक्षणी॑ या॑ मनूया॑ ला॑ नया॑ः
वइगु॑ खः॑ वया॑ शरीर ख्वाउँसे॑ च्वनीगु॑ जुयाच्चन । नायः॒
व्यापारी॑ थिइव ख्वाउँसे॑ च्वंगु॑ चायेवं॑ थ्व यक्षणी॑ खः॑ धयागु॑
वा॑ः चायेकल । ल्वं दुपि॑ मेपि॑ न्यासः॑ नं यक्षणी॑ हे॑ जुइमा॑
धयागु॑ मतिइ॑ वयेका॑ः थः॒ पि॑ बिस्यु॑ वनेमाल॑ धयागु॑ बिचायात ।

उगु॑ दिनय् सुथन्हापां हे॑ दनावना॑ः ख्वा॑ः स्यूवन । वं
मेपि॑ नं सकसित “थुपि॑ मनूत मखु॑, यक्षणी॑ खः॑ । मेगु॑ नांया॑
तज्याना॑ः व्यापारीत थन वयेवं उमित थः॒ भात दयेका॑ भीत
थुमिसं नइ॑, भी थन॑ बिस्यु॑ वने नु॑” धका॑ः सूचं बिल ।

उपि॑ मध्यय् निसःत्या॑ धाल- “जिस्मं॑ थुमित त्वः॒ ते॑
फइमखु॑, छिपि॑ हुँ॑, जिपि॑ बिस्यु॑ वनेमखु॑”

वंजा॑ः नायलं॑ थः॒ गु॑ खं॑ न्यंपि॑ निसःत्या॑ व्यापारीतयत
ब्वना॑ः उपिखना॑ः ग्याना॑ः बिस्यु॑ वन ।

उबेलय् बोधिसत्त्व बादल नांयाम्ह॑ सल जुया॑ः जन्म
जुयाच्चंगु॑ खः॑ । वया॑ रङ्ग॑ त्वइसे॑ च्वं॑ छैय् कोया॑ थेज्यागु॑ ।
सँ॑ कुश (मुंज) थे॑ ज्यागु॑ । ऋद्धिमान । आकसं॑ ब्याजुइम्ह॑ ।
व हिमालय् ब्यावया॑ः ताम्रपर्णी॑ द्वीपय् वना॑ अनया॑ पुखूसिथय्

३४

गोपन्नद्विक्ति॑

थम्हं पिनागु वा नयाः लिहां वझगु । थुकथं वनीबलय् वं
दयापूर्वक स्वक्वः तक मनू भाषं) "सुं मनू जनपदय् वनीपि
दुला ? जनपदय् वनीपि दुला ?" धका न्ववाइगु जुयाच्वन ।

बंजाः नायर्लं थ्व सः ताल । लिक्क वनाः निपा
ल्हात ज्वजलपा: धाल- "स्वामी ! जिपि जनपद वने ।"

"अय्सां जिगु म्हय् च्वं (गः)" ।

गुलिं गल, गुलिस्यां न्हिपं ज्वन, गुलिं ल्हाः ज्वजलपा:
दनाच्वन । बोधिसत्त्वं थःगु प्रतापं सकलें निसःत्या व्यापारीतयत्,
गुपि ल्हाः बिन्ति यानाः दयाच्वन उलिसित ब्वनाः यन । उमित
थःथःपिनिगु थासय् तयाः थःनं थःगु निवासस्थानयसं तुं
वन । उपि यक्षिणीतसेन मेपि व्यापारीत थ्यंकः वयेवं लिहामवःपि
निसःत्या लिहामवःपि व्यापारीतयत् स्यानाः नयाछवत ।

शास्तां भिक्षुपिन्त सम्बोधन यासे आज्ञा जुयाबिज्यात-
भिक्षुपि ! गथे उपि यक्षिणीतयुगु बशय् लाःपि व्यापारीत विनाश
जुयावन । बादल अश्वराजया खँ न्यपि सकलें थःथःगु छँय्
थ्यंकः वन । अथे हे बुद्धया उपदेशकथं मज्जूपि भिक्षु-भिक्षुणीपि
व उपासक-उपासिकापित नं प्यगुलिं नरक अले न्यागु प्रकारया
वन्धन, दण्ड आदिं तच्चःगु दुःख प्राप्त जुइ । उपदेश न्यपि
स्वंगू कुलसम्पत्तित ८, खुगू कामस्वर्ग व नीगू ब्रह्मलोक प्राप्त
जुयाः अमृत महानिर्वाणयात साक्षात्कार यासे सुखया अनुभव
याइ । अभिसम्बुद्ध जुसेलि थुगु गाथा धयाबिज्यात-
येच काहन्ति ओवादं नरा बुद्धेन देसितं,
सोत्थिं पारंगमिस्सन्ति वालाहेनेव वाणिजा ॥२॥

(बुद्धया उपदेश अनुसारं गुम्हस्या आचरण याइमखु
वं उकथं हे दुःखसिइ गथे राक्षसीतयपाखे व्यापारी । गुम्ह
बुद्धया उपदेशकथं जुइ उपि उकथं हे सकुशल पार तरयजुइ
गथे (अश्व) बादलया ग्वाहालिं व्यापारी ।)

- ० -

ये न काहन्ति = गुम्हस्यां याइमखु । व्यसनं ते
गमिस्सन्ति, = उम्हस्यां महान दुःखभोग यायेमाली रक्खसीहीव
वाणिजा, राक्षसीतसे ल्वःनापुकूपि व्यापारीतय् थे । सोत्थिं
पारंगमिस्सन्ति = विघ्न दयेकथं । गथे उपि समुद्रपारी वना:
थःथःगु थासय् थ्यंकः वन । उकथं- बुद्धया उपदेश मानय्
याइपि संसारं पार जुयाः निर्वाण प्राप्त जुइ । अमृत महानिर्वाणं
धर्मदेशना क्वचायेकाबिज्यात ।

- ० -

शास्तां थुगु धर्मदेशनायात हयाः (आर्य-) सत्ययात
प्रकाशित यासे जातक-लिसे स्वानाबिज्यात । सत्यया प्रकाशन
क्वचायेवं आसत्तचित्त जुयाच्वम्ह भिक्षु स्रोतापतिफलय् प्रतिष्ठित
जुल । मेपि नं गुलिखेयात स्रोतापत्ति, सकृदागामी, अनागामी
व अर्हत् फल प्राप्त जुल ।

उबेलय् बादल अश्वराजया खँ न्यपि निसःत्या व्यापारी
बुद्धपरिषद् खः । बादल अश्वराज जि थःहे खः ।

- ० -

अप्रिय यथार्थ

ए राज शाक्य, ल.प.

धन व पदय् मस्त मन्त्रीतसै,
दया, करुणा, धर्म म्हसीकि गथे ?
कानून दःसां छ्यलिइ मखुपिन्सं,
दरिद्र तयुगु क्रन्दन ताइगु गथे ?

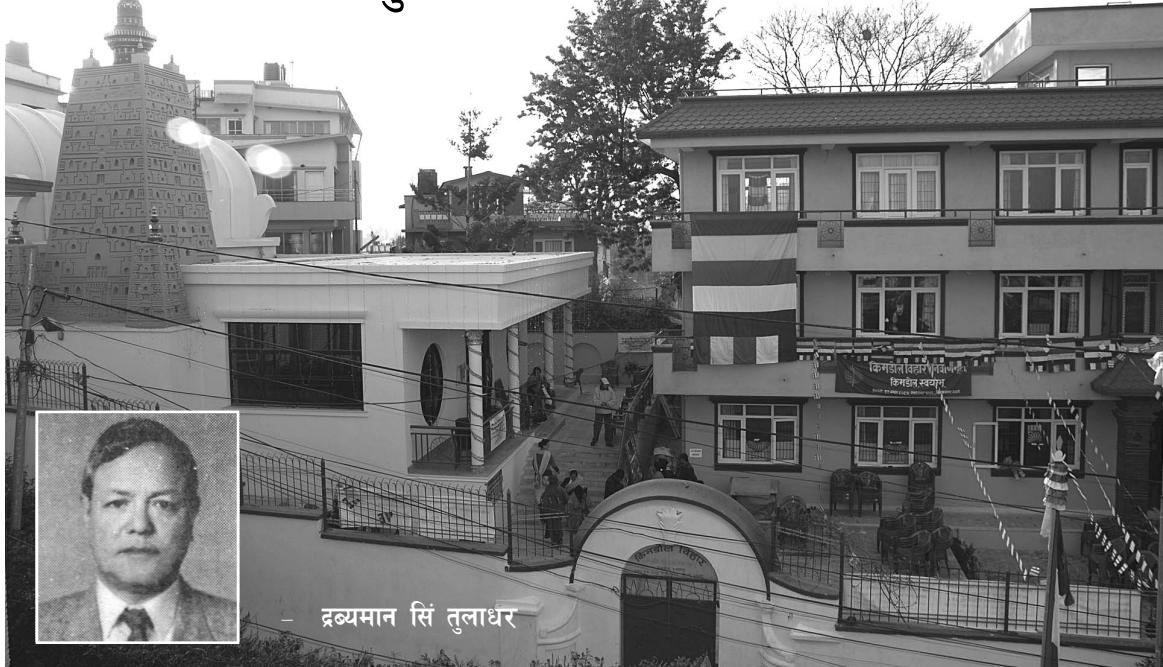
थाय् दुगु खः यकको थ्व जगतय्,
आश्रय सुरक्षित शीतलयागु ।
हाय् ! जिगु भाग्य गजागु थे ?
च्वने माल थौं नभयागु पौ छेय् ।

प्रकृतियागु परिवर्तन नियमं,
वल शिशिर फुनाः हरियाली वसन्त ।
मनोव्यथा प्वके स्वइत जिं ?
अभाग्यं ल्हातय् कँ लात जित ।

परयागु दुःख व पीडा जीवनय्,
न्हिलीगु थौं मानव दानव भेषय् ।
दया, धर्म, न्याय गन काः वने ?
संविधान मदुगु नेपा: देसय् ।

दुगु छे-बुं फुकक लुटे जुल
प्रजातन्त्रया नवीन् सुर्द्यः लुल ।
बुद्धयागु शान्ति उज्वल प्रदीप,
हिसा भ्रष्टाचारं निस्तेज जुल ।

मांयात लुमंका:

जन्म ब्यूम्ह मां, संसारय् दकले तःधंम्ह मां, जितः जन्म ब्यूम्ह मां मोतिलानी तुलाधर, मदये धुकूम्ह मांयात श्रद्धाज्जली वीगु भा:पा पुण्य कर्म यानागु जुल ।

झी न्व्याम्हेसिनं आकांक्षा याइगु खः स्वर्गलोकय् सुखावती भुवनय् बास लायेमा धकाः, थेरवाद बुद्धधर्मकथं जूसा निर्वाण पद लायेमा धकाः ।

मां धइम्ह गुलि तःधं धकाः व्याख्या यानां साध्य मजू । सकलस्यां स्यूगु हे खः, धया च्वने मा:गु मखु । अय्सां मामं गुला तक्क प्याथय् तये मा:बलय् गुलि थाकुल जुइ । जन्म ब्यूगु दिनकुन्हु अझ गुलि दुःख कष्ट जुल जुइ । जन्म जक बियां मगाः, तःधी जुइक ब्लंकेत गुलि थाकुल जुइ । थ्व फुकं लुमना वइ बलय् मांया नामं छुं याये दःसा ज्यू, गुगु याये दःसा ज्यू धइगु मनय् लुया वइच्वनी ।

उबलय् जिं मचाबलय् २००६ सालं धर्मचारी गुरुमांनं स्थापना याना बिज्याःगु किञ्चोल निर्वाण मूर्ति विहारय् भन्ते गुरुमांपि जानाः थेरवाद बुद्धशासन धर्मप्रचार यानाः खूब चहल पहल जूगु बखतय् जिमि मां नं विहारय् वनीगु, जितः नं नापं बना यंकीगु । उबलय् जिमिगु त्वाः दगुबहालय् च्वंम्ह पूर्णलक्ष्मीया केहँ प्रव्रजित जुयाः च्वंम्ह विशाखा

गुरुमां खः । वसपोलया पाख्ये स्वापु दयाः नं निक्वः, य्यक्वः विहारय् वनेगु जुल । उबलय् थौकन्ह थे मखु, पुलांगु विचार धायेला वा सुयां स्वये मफयाः ला मस्यू, मनुतय्सं भच्वा बांमलाःगु मिखां स्वयाः भच्वा बाँमलाःगु हल्ला यात थे । अले छैय च्वंम्ह बाःया मनं मधाल, अन विहारय् वने म्वाल, छैय च्वनाः थःगु छैय बैठकय् च्वंम्ह भगवानया न्व्योने च्वनाः प्रार्थना याःसा गाः धकाः मांयात विहारय् मछ्वल । मांया तसकं नुगः मछिन । विहारय् वनाः धर्मया खँ न्यनेगु जिमांया तसकं इच्छा दु, चित्तः क्वसाः । जिपि लिपा-लिपा किञ्चोल विहारय् दच्छिया छक्वः मां मदुगु तिथि खुन्हु अन बिज्यानाच्वंपि बुरिपि गुरुमांपिन्ति भोजन याकः वनेगु याना । अले जिगु मतिइ लुल— जिमांया चित्त क्वसाःगु किञ्चोल विहारय्, निर्वाणमूर्ति, स्थापना यानातःगु थाय चीधं । थन छगू तःधंक हल दयेका बी दुसा ज्यू । धर्मचारी गुरुमांया पालय् छगः हे ल्वहं हयाः आपालं मेहनत यानाः दयेका तःगु ऐतिहासिक निर्वाण मूर्ति तसकं बाला, तर अन ८/९ म्ह मनू जक न्व्यनी, भचा जीर्ण नं जुयाच्वने धुक्कल । थ्व थाययात हे जि मांया नामं पुनःनिर्माण यायेगु, धकाः मतिइ लुल ।

थ निर्वाण मूर्ति विहार श्रद्धेय धम्मवती गुरुमांन कःघानाः थुकिया संरक्षण यायेत, सुचारू रूपं सञ्चालन यायेत गुरुमांपि दो मोलिनि गुरुमांया व धम्मविजया गुरुमांयात लःल्हाना बिज्यागु खः। थौ वसपोल निम्न गुरुमांपिनिगु नेतृत्वय् किंडोल विहार भव्य जुइक प्रगति जुल। दो मोलिनी व धम्मविजया गुरुमां पिनिगु कोशिश थौं थ विहार संरक्षण जक मखु सम्बद्धन जुयावःगु तसकं लय्ताये बहः जू।

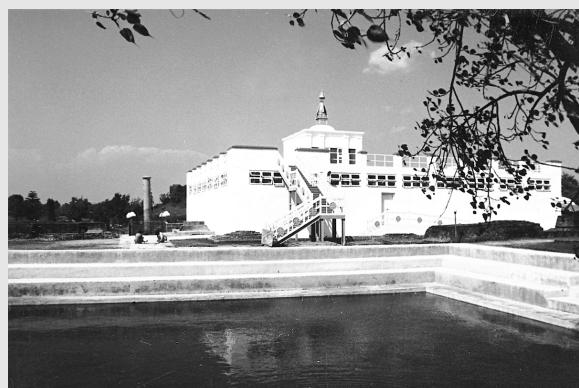
थ हे पुण्य भूमिइ जिमि दिवंगत मां मोतिलानी तुलाधर, गुम्ह न्हापा थ वे हे विहारय् चित्त क्वसाःम्ह खः, वयकःया नाम्य थौं बुद्धगया शैलीया वैत्य समायोजनयाना: कुशिनगर शैलीया धर्म-हल निर्माण यायेगु सुअवसर प्राप्त

जुयाः मन तसकं लय्ताः।

श्रद्धेय धम्मवती गुरुमां थुगु इलय् म्हं मफया चंगुलिं झीत साप नुगः मछिना चंगु दु। धम्मवती गुरुमांया स्वास्थ्य उपचारया लागि माःगु खर्च याये खनाः चंगु नं जिं थःगु भाग्य ताया। धम्मवती गुरुमांया छँजःपि, मुख्यनं वसपोलया किजापिसं व धर्मकीर्ति विहार संरःण कोषया दुजःपिसं गुरुमांया उपचार याकेत जितः अवसर बियादीगुलिं वय्कःपित्त साधुवाद बिया च्वना। जि मां सरहम्ह धम्मवती गुरुमांया स्वास्थ्य लाभ मजूतोले फुगु चाःगु दान दातव्य याना हे च्वने धयागु मन्य दु। गुरुमांया लागि गुहाली याना चंपि सकले धर्मकीर्ति विहारया दुजःपि, सकल उपासक उपासिकापित्त साधुवाद बिया च्वना। जि मां मच्च बलय् मन्त, जन्मदाता जि मांयात छुं सेवा याये मखेसां श्रद्धेय धम्मवती गुरुमांयात हे मां भाःपिया: स्वास्थ्य उपचार याना च्वनागुलिं थःगु मन तसकं लय्ताः। जिं यानागु चिकिचा धंगु पुण्यं दिवंगत जि मां मोतिलानी तुलाधरयात निर्वाण प्राप्तिया लँ जुइमा नापं श्रद्धेय मां सरहम्ह धम्मवती गुरुमांया याकनं स्वास्थ्य लाभ जुइमा धकाः आशिका याना।

(श्रोत : निर्वाणमूर्ति विहार स्मारिका, २०६८, पुष)

**“लुम्बिनी भ्रमण वर्ष २०१२”
सफल होस् भनी
हार्दिक शुभकामना व्यक्त
गर्दछौं।**

सुनौलो कीर्तिपुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नगाउँ दोबाटो, नयाँ बजार, कीर्तिपुर

बौद्ध गतिविधि

आनन्दकुटीमा मासिक बुद्धपूजा

५ पौष २०६८, काठमाडौं । पौष पूर्णिमा-मिल पुष्टिका दिन आनन्द कुटी विहारमा मासिक बुद्धपूजा, धर्मदेशना, दानप्रदान तथा भोजन कार्य सम्पन्न भयो । विगतमाझै लंकाराम चैत्य परिसरमा दीप-प्रज्वलनपछि स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनबाट ज्ञानमाला प्रस्तुत गरियो । आनन्दकुटी विहारका सदस्यसचिव भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरसमक्ष पञ्चशील-प्रार्थना, बुद्धपूजापछि भिक्षु पियदस्तीले जीवनमा कसरी सुखशान्ति प्राप्त गर्ने भन्ने विषयमा कथात्मक उपदेश गर्नुभयो ।

चीनमा बुद्धभद्रको मूर्ति अनावरण

४ पुष, चीन । मित्राराष्ट्र चीनको छिन्ताओस्थित (Qingdao) बुद्धविहारमा नेपाली ऐतिहासिक भिक्षु

बुद्धभद्रको मूर्ति स्थापना गरिएको छ । चीनका लागि पूर्व महामहिम राजदूत टंक कार्को उपस्थितिमा

गतवर्षमै कास्मिरबाट चीनमा गई धर्मप्रचार गर्नुभएका भिक्षु बुद्धभद्रको मूर्ति स्थापना गरिएको थियो । स्थापित सो बुद्धभद्रको पूर्णकदको मूर्ति एक धार्मिक समारोहबीच अनावरण गरिएको छ । नेपाली राजदूतावासका कार्यकारी राजदूतको प्रतिनिधित्व नारायण पन्तले गर्नुभएको थियो भने सो उद्घाटन समारोहका लागि विश्वशान्ति विहारका प्रमुख भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको नेतृत्वमा भिक्षु

कोण्डन्य, भिक्षु निग्रोध, अनागारिका उप्पलवण्णा (चिनी गुरुमां), अनागारिका अगगत्राणी सहभागी हुनुभयो ।

धार्मिक तीर्थयात्रामा पुण्यकार्य

९ पौष, काठमाडौं । सिंगापुर आवसीय श्रीलंकाली भिक्षु डाके गुणरत्न महास्थविर प्रमुख सिंगापुरका बौद्ध उपासक-उपासिकाहरूको टोलीले स्वयम्भूस्थित ऐतिहासिक आनन्दकुटी विहारमा भिक्षुसंघलाई भोजन एवं विविध सामाग्री दान प्रदान गरेको छ । धार्मिक यात्रामा आएको सो टोलीका लागि भिक्षु संघबाट पवित्र परित्राण पाठ पनि गरिएको थियो । सो अवसरमा आनन्दकुटी विहारका अध्यक्ष भिक्षु मैत्री महास्थविरले तीर्थलुहरूलाई आनन्दकुटी विहारको परिचय तथा विविध ऐतिहासिक कुराहरूको बारेमा जानकारी गराउनु भयो । त्यसको भोलिपल्ट सोही टोलीबाट भृकुटीमण्डपस्थित बुद्धविहारद्वारा सञ्चालित सिद्धार्थ शिशु निकेतनका बालबालिकाहरूलाई विविध शैक्षिक सामाग्रीहरू वितरण गरियो ।

You may Visit : www.anandabhoomi.com

बौद्ध विद्यापीठ निर्माण हुने

१० पौष, ललितपुर । अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध विद्यापीठ (International Monastic Buddhist College) तथा बुद्धघोष गुणानुस्मरण भवनको स्थापनार्थ भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको सभापतित्वमा आर्थिक संकलन हेतु स्टाफ कलेज, जावलाखेलमा एक कार्यक्रम सम्पन्न भयो । भिक्षु डा. प्रज्ञालोक महास्थविरले सो विद्यापीठ स्थापनाको मर्म प्रासादिक उहाँका स्नातकोत्तर उपाधिको शोधपत्र “नेपालमा थेरवाद बौद्ध विहारीय शिक्षाको लागि नयाँ पाठ्यक्रम” (A New Curriculum for the Theravada Nonastic Education in Nepal) एवं विद्यावारिधि उपाधिको लागि गर्नुभएको शोधपत्र “विनयपिटकका अनुशासनसम्बन्धी नियमहरूका समालोचनात्मक अध्ययन (Critical Studies of Disciplinary Rules in Vinaya Pitaka) पनि प्रस्तुत गर्नुभयो । साथै सो कार्यक्रममा महामहिम श्रीलंकन राजदूत थोसपाल हेवागे, लुम्बिनी विश्वविद्यालयका उपकुलपति प्रा. डा. त्रिरत्न मानन्धर, केन्द्रीय बौद्ध अध्ययन विभाग त्रिविविका विभागीय प्रमुख डा. मिलनरत्न शाक्य, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु धर्मसूर्ति महास्थविर, नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाका केन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रक भिक्षु धर्मगुप्त महास्थविर, सुमंगल विहार बौद्ध संघका सचिव भिक्षु पञ्चारतनले आ-आपना मन्त्रव्य प्रकट गर्नुभयो ।

ज्ञानमाला सम्मेलन सम्पन्न

१६ पौष, कीर्तिपुर । नेपालका पूज्यपाद संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले नेपाल राष्ट्रिय ज्ञानमाला समितिको तत्त्वावधानमा आयोजित त्रिदिवसीय सार्तौ राष्ट्रिय ज्ञानमाला सम्मेलनको समुद्घाटन गर्नुभयो । ज्ञानमाला-पदयात्राबाट सुरु भएको सो सम्मेलनमा विभिन्न ज्ञानमाला भजन समूहको सहभागिता रहेको थियो । राष्ट्रिय ज्ञानमाला समितिका वर्तमान अध्यक्ष समाजसेवी प्रा. सुवर्ण शाक्यको अध्यक्षतामा सो सम्मेलन नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहारमा सम्पन्न भएको थियो ।

विपस्सी धम्मारामोपार्खे प्रवचन

मैत्रेय युवा संघपाखे जुयाच्चंगु मासिक प्रवचन कार्यक्रमअन्तर्गत विपस्सी धम्मारामो महास्थविरपाखे प्रवचन जुल । परियति शिक्षाया महत्त्व सम्बन्ध्य जूगु प्रवचन ज्याभ्वलय संघया सल्लाहकार लक्ष्मीचन्द्र वज्राचार्यपाखे लसकुस यानादिल सा परियति विद्यार्थीपिनिपाखे थःथःगु अनुभव व छुं समय न्वयः जूगु परियति शैक्षिक भ्रमणया विषयलय प्रतिवेदन न्वयब्या दिल । पाटी विहार, शिरीया क्षान्ति गुरुमांपाखे नं परियति शिक्षाया आवश्यकतासम्बन्धी न्वचु बियाबिज्यात । ज्याभ्वलय संघया अध्यक्ष तीर्थराज वज्राचार्यपाखे सुभाय देछात । जयकीर्ति विहार (थथुबही)स जूगु ज्याभ्वःस अनागारिका चम्पावती व क्षान्ति गुरुमांपिन्त परियति कक्षा कयाबिज्यागुलि संघपाखे विशेष साध्वाद देछात ।

छुस्याबहालय गुलुपा: दान

गुलुपा: रत्नया नामं नांजाःऽह भाजु जीवरत्न स्थापितं स्वफा (२ पाठी) न्वयःगु लुसियातःगु कलात्मक सिजःया गुलुपा: चयःगः (८०) दान यायेगु ताःकथं पूर्वकूगु दु । नेपाल परम्परागत बौद्धधर्म संघ, गुणाकरमहाविहारे (छुस्याबहालय) जूगु ज्याभ्वलय संघया नायः रेवरत्न वज्राचार्य थःगु ख्य न्वयथःसे गुलुपा दानया बारे कनाबिज्याःगु उगु ज्याभ्वलय ध्यान भावना नं याकूगु खः । देश व विदेशय यानाः आःतक चयःगः (८०) गुलुपा: दान यायेधुकूगु दु ।

संघया सचिव तीर्थरत्न शाक्यं ज्याभ्वः न्वयाकेगुया भ्वलय गुलुपा: बारे च्छायेबहःगु ख्य न्वखंक कना बिज्यासे नेपाल परम्परागत बौद्ध धर्मसंघ, यैं शाखायात नं गुलुपारत्न जीवरत्न स्थापितं धर्मचित्त उत्पन्न यानाः धातुया कलात्मक गुलुपा: लःल्हानादीगु खः । वज्राचार्य संरक्षण गुठीया नायः फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य गुलुपा: बारे न्वाना बिज्यासे प्रमाणपत्र नं दातायात लःल्हाना बिज्याःगु खः ।

दाता जीवरत्न स्थापितं थःगु न्वचु बिसे गुलुपा: दानया बारे न्वयब्यसे २०५० सालनिसे थम्हं गुलुपा: दानयाना वयाच्चनागुलिइ आःवयाः मेगु हे डिजाइनया गुलुपा: पिकायेगु ख्य कना दिसे थःहं थौकन्हे नेपाःया गांगाम, जिल्लां माग वल धाःसा बुद्धप्रतिमा नं दान याना वयाच्चनागुलिइ मुक्क आःतक फिण्यंगु प्रतिमा दान याये धुनागु धासे थुगु अभियानया ऋमय सुयातं माल धाःसा स्वापु तयेत नापे इनाप यानादिल ।

कुमार भन्तेको शल्यक्रिया सम्पन्न

२१ पुष, काठमाडौं । नेपालका संघउपनायक तथा आनन्दकुटी विहारका प्रमुख ८५ वर्षीय आचार्य मिश्र कुमार काश्यप महास्थविर बुद्ध विहारमा आरामसाथ बस्नुभएका उहाँलाई नियमित हप्ताको दुईपटक डाइलझिस गर्ने कार्य भइरहेको सबैलाई अवगत भएकै हो । कुमार भन्तेको टाउको रगत जमेको कारण मोडल हस्पिटलमा ७ दिन उपचारपछि पुनः उहाँलाई माइटीघरस्थित अन्नपूर्ण न्यूरोलोजी हस्पिटलमा २ हप्तासम्म उपचारार्थ भर्ना हुनुभएको थियो । उहाँलाई बरिष्ठ न्यूरोलोजिष्ट डा. बसन्त पन्तको नेतृत्वमा शल्यक्रिया गरिएको थियो । हाल उहाँ डिस्चार्ज द्वनुभाई बुद्धविहारमा स्वास्थ्य लाभ गरिरहनुभएको छ ।

सहयोग गर्नुहुने सबैलाई पूज्यपाद महास्थविर भन्तेले हार्दिक साधुवादसहित मैत्रीपूर्ण आशीर्वाद प्रदान गर्नुभएको छ ।

स्वास्थ्यलाभको कामना

हालसालै न्यूरोलोजीको उपचारपछि स्वास्थ्यलाभ
गरिरहनुभएका नेपालका संघउपनायक तथा आनन्दकुटी
विहारका प्रमुख आचार्य मिश्र कुमारकाश्यप
महास्थविरको शिघ्र स्वास्थ्य लाभको
कामना गर्दछौं ।

आनन्दकुटी विहार परिवार

स्वयम्भू

आनन्दभूमि परिवार

स्वयम्भू

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाज परिवार

लुम्बिनी

बुद्धविहार भृकुटीमण्डप परिवार

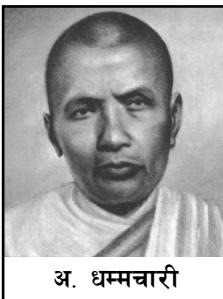
काठमाडौं

आवरण विशेष

निर्वाणमूर्ति विहार पुनःनिर्माण सम्पन्न

२१/२२ पुष, काठमाडौं ।
स्वयम्भूको किम्बोलस्थित दिवंगत
अनागारिका धर्मचारीद्वारा
संस्थापित “निर्वाणमूर्ति उपासिकाराम”
को पुनःनिर्माण कार्य कसम्पन्न
भएको छ ।

बुद्धको महापरिनिर्वाण मूर्ति
निर्मित स्थलमा बुद्धगया शैलीको
चैत्य समायोजन गरी कुशीनगर
शैलीको नवनिर्मित धर्म-हललाई एक धार्मिक समारोहबीच
नेपालका पूज्यपाद संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले
समुद्घाटन गर्नुभयो । यसरी नै नवनिर्मित मूल भवनलाई
बनारसको बर्मी विहारका प्रमुख सयादो ऊ. वण्णधज
महास्थविरले उद्घाटन गर्नुभयो । वि.सं. १९८५ मा महाप्रज्ञाको
प्रव्रजितदीक्षापछि नेपालको पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धशासनको
प्रचारप्रसारको थलो किन्दो बहाः (कीर्तन महाविहार, ने.सं.
८०७) परिसरबाटै भिक्षु धर्मालोक महास्थविर (तुलाधर बाहाँ
साहु) ले वि.सं. १९९९ मा आनन्द कुटी विहारको स्थापना
गर्नुभएको थियो भने वि.सं. १९८८ मा रत्नपाली, धर्मपाली,
संघपालीको अनागारिका प्रव्रजितदीक्षा प्राप्तिपछि वि.सं.

अ. धर्मचारी

१९९१ मा अनागारिका दीक्षित सशक्त प्रभावशाली व्यक्तित्व धर्मचारी गुरुमां (लक्ष्मीनानी तुलाधर) ले वि.सं. २००६ सालमा निर्वाणमूर्ति उपासिकाराको सुरुवात गरी २००८ सालमा निर्माण सम्पन्न गर्नुभएको थियो । वि.सं. २०३४ पुष २३ का दिन निर्वाणमूर्तिका संस्थापिका प्रमुख धर्मचारी

गुरुमांको निधनपछि सो आराम विस्तारै ओफेलमा परेको थियो । धैरैवर्षपछि उपासक पूर्णरत्न वज्राचार्यको विशेष अनुरोधमा अनागारिका धर्मवती गुरुमांले सम्पूर्ण जिम्मेवारी लिनुभयो र वि.सं. २०५९ सालमा डा. दो. मोलिनी र डा. धर्मविजया गुरुमांलाई अभिभार वहन गर्न निर्देशन दिनुभयो । निर्वाणमूर्ति उपासिकाराम संरक्षण समितिका अध्यक्ष धर्मवती गुरुमांको बुद्धशासनिक अभिभावकीय संरक्षकत्व प्राप्त पछि वर्तमान निर्वाणमूर्तिको

सम्पूर्ण मुहार परिवर्तन गर्ने कार्य सफलभूत भएकोले निर्वाणमूर्ति को पुनरुद्धारक बन्न धम्मवती गुरुमां सफल हुनुभयो । त्यसपछि यस निर्वाणमूर्ति विहारको स्वरूपमा सोच्दै नसोचिएको परिवर्तन सम्भव भएको हो ।

धर्मवती
गुरुमालगायत

धर्मकीर्ति विहारको उचित संरक्षण प्राप्ति सँगै पुनःनिर्माण सम्भव भएको निर्वाणमूर्ति विहारलाई आजको बदलिदो स्वरूपमा उभ्याउन डा. मोलिनी र डा. धम्मविजया गुरुमां तथा उपासक पूर्णरत्न वज्राचार्यको अहं भूमिका रहेको भनी उहाँहरूलाई विशेष सम्मान गरिएको थियो । नवनिर्मित मूल भवन निर्माण श्रद्धालुहरूको सामूहिक आर्थिक सहयोगबाट सम्भव भएको हो भने उत्तरतर्फ निर्मित ३ तले आवास गृह उपासक दाता राजेश श्रेष्ठ परिवारले निर्माण गरेका हुन् । दिवंगत उपासिका ममतामयी माता मोतिलानी तुलाधरको सुगतिसहित निर्वाण प्राप्त हेतु श्रद्धालु दाता उपासक द्रव्यमानसि तुलाधर (भाइराजा साहु) तथा दाता उपासिका बसुन्धरा तुलाधर सपरिवारले अत्यन्त सुन्दर शैलीय कुशीनगरको भफल्को दिने निर्वाणमूर्ति कुशीनगर तथा बुद्धगयाको भफल्को दिने बुद्धगया शैलीको धम्महल निर्माण गरेका हुन् । आधुनिक ढङ्गले अत्यन्त व्यवस्थित रूपबाट ४०० भन्दा बढी अटाउने धम्म हल आकर्षक एवं धम्मसंवेजनीय अनुभूति प्राप्त हुने तवरबाट निर्माण गरिएको छ । सुन्दर, शान्त धम्म हलभित्र तथागत शास्ताको महापरिनिर्वाण मूर्तिले जो कसैलाई धर्मसंवेग उत्पन्न गर्न सकछ, हलभित्र देवतिर बुद्धगयाशैली चैत्यको काखमै सुन्दर बर्मा शैलीको बुद्धमूर्ति प्रतिस्थापन गरिएको छ, उक्त मूर्तिलाई कलात्मक आसनमा विराजमान गराइएको छ । काठमाडौं उपत्यकाभित्र हाल नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहार, विश्वशान्ति विहार, धर्मकीर्ति विहारपछि निर्वाणमूर्ति उपासिकाराम अर्थात्

निर्वाणमूर्ति विहार नाउँमा परिवर्तित विहार अत्यन्त दर्शनीय, नमूनायोग्य एवं व्यवस्थित थे रवादी विहारका रूपमा हामीले देख्न पाउने भएका छौं । निर्वाणमूर्ति धम्म-हलका दाता द्रव्यमान सिं तुलाधर तथा बसुन्धरा तुलाधर सपरिवारले धर्मकीर्ति विहारको पुनः

निर्माण, लुम्बिनीको स्वयम्भू महायैत्य भित्रको मूल भगवानको मूर्ति स्थापनालगायत धार्मिक गौरवपूर्ण महत्वपूर्ण योगदान कार्यमा सहयोग गर्दै आएका छन् ।

धम्महल उद्घाटनसँगै "निर्वाणमूर्ति विहार" स्मारिका प्रकाशित गरिएको थियो भने विशिष्ट सहयोग गर्नहरूलाई कदर गरिएको थियो । द्रव्यमान सिं तुलाधर परिवारको आयोजनामा श्रद्धालु उपासक उपासिकाहरूको उपस्थितिबीच भिक्षु महासंघद्वारा पवित्र महापरित्राण पाठ गरियो । १०८ भन्दा बढी भिक्षु-अनागारिकाहरूलाई विशेष निमन्त्रणा गरिएको सो महापरित्राण कार्यक्रममा भिक्षु कोणडन्यले उपदेश गर्नुहुँदै दाताहरूको दानदातव्यको सहाहना गर्नुभयो ।

पुनर्जागरित थेरवादी विहारहरूमध्ये अनागारिकाहरूको लागि निर्मित पहिलो विहारको पुनः निर्माणसँगै धर्मकीर्ति विहारको शाखा विहारमा परिणत हुनु आफैमा धर्मगौरव हो-होइन, ऐतिहासिक धार्मिकलगायत अन्य दृष्टिकोणले यसको सही मूल्यांकन सम्बद्ध क्षेत्रबाटे हुनुपर्ने अपरिहार्य देखिन्छ । धम्मवती गुरुमां पुनरुद्धारक हुनुभई उहाँ र सम्बद्ध धर्मकीर्ति विहारको उचित संरक्षण, संभार, जिम्मेवारी प्राप्त हुनु निर्वाणमूर्ति विहारकै लागि धार्मिक गौरवयुक्त अहोभाग्य हो । यसका लागि सम्बद्ध व्यक्ति, क्षेत्र सबै साधुवाद प्राप्त भएका छन् । आधिकारिक निकाय निर्वाणमूर्ति उपासिकाराम संरक्षण समितिका अध्यक्ष धम्मवती गुरुमां, उपाध्यक्ष पूर्णरत्न वज्राचार्य, सचिव डा. धम्मविजया गुरुमां, कोषाध्यक्ष अमृतमान ताप्राकारलगायत संस्थागत पदाधिकारीहरूबाट निर्वाणमूर्ति विहारको उत्तरोत्तर उन्नति-प्रगति गर्न निरन्तर लागिरहने छन् भनी श्रद्धालु महानुभावहरूले आशासहित भरोसा लिएका छन् ।

प्रस्तुति : सायमि के. रवि

